

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацьвяргі

Дысцыплінаваная дэмакратыя

Большасць камэнтароў у сувязі з Эўрапейскім маршам «За Свабоду» тычыліся таго факту, што ўлады амаль не чынілі перашкодаў дэманстрантам у дзень акцыі. Праўда, гэта не павінна зас-

ланняць сабой прэвэнтывных арыштаў напярэдадні маршу, а таксама асьвятленьня акцыі ў дзяржаўных СМІ ў хамскай манеры.

Я б звярнуў увагу яшчэ на адзін мо-

мант. Калі раней большасць удзельнікаў падобных акцыяў складалі людзі сярэдных і старых гадоў, дык на апошніх «маршах» відаць усё больш маладых твараў. **Піша Віталь Тарас. Старонка 8.**

Кастрычніцкая ненадоўга стала плошчай Каліноўскага

Дэмакратычныя сілы правялі 14 кастрычніка мірную і шматлюдную маніфэстацыю за далучэньне Беларусі да Эўрасаюзу. **Старонка 3.**

Дзе коратка, там і рвецца

Расея адмаўляецца будаваць другую нітку газарправоду па тэрыторыі Беларусі.

Пасол Расеі ў Беларусі Аляксандр Сурькаў лічыць, што будаўніцтва другой ніткі газарправоду Ямал—Эўропа па тэрыторыі Беларусі адкладзе-

нае на невызначаны тэрмін з прычыны праблем з уласнасьцю на тэрыторыі Польшчы, паведамляе агенцтва БелаПАН.

«Мы апыкліся на першай

нітцы з уласнасьцю на тэрыторыі Польшчы і, пакуль гэтае пытаньне не ўрэгуляванае, будаўніцтва другой ніткі адцягваецца», — сказаў А.Сурькаў журналістам на Беларускай энэргетычным форуме, што 16 — 19 кастрычніка праходзіць у Менску.

На рапэньне расейскага боку паўплываў пачатак будаўніцтва Паўночнаеўрапейс-

кага газарправоду ў абыход Беларусі і Польшчы. Камэнтуючы будаўніцтва ПЭГ, амбасадар адзначыў, што «гэта традыцыйная барацьба краіны вытворцы і краіны транзіцэра, кожны хоча максімальна абмінуць пасярэднікаў».

Заяву А.Сурькава можна лічыць адказам Расеі на незвычайную прапанову А.Лукашэнка. **Старонка 10.**

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Сустрэча з рэдактарамі «ARCHE» і «НН»

25 кастрычніка рэдактар часопісу «ARCHE» Валер Булгакаў і рэдактар «Нашай Нівы» Андрэй Скурко прыедуць у **Горадню**. Сустрэча пройдзе а **18.30 у памяшканьні Таварыства беларускай школы (вул.Будзённага, 48а)**. Чакаецца ўдзел гарадзенскіх гісторыкаў і літаратараў.

У НУМАРЫ

Ці мусіць Дзянісаў вяртаць заклад?

Прэтэнзіі да былога палітвязьня мае Жанна Ямайкіна, каардынатарка кампаніі «Падары свабоду палітвязьню». Старонка 16.

Рукі прэч ад нашай хаты

Маю хаціну рабавалі — змяляк цішком праз плот глядзеў.

Новыя вершы Тацяны Барысік. Старонка 28.

Нацыянальная эліта зь мячыкамі

Чаму я пачынаю з фашыстаў, гаворачы пра спорт? Піша Яраслаў Крываль. Старонка 19.

Якая яна, беларуская краса?

Юля Сіндзеева з Мар'інай Горкі стала другой віцэ-міс на конкурсе «Міс Інтэрнэшнл» у Токіё.

PHOTO BY MEDIA NET

Андрэй Хадановіч

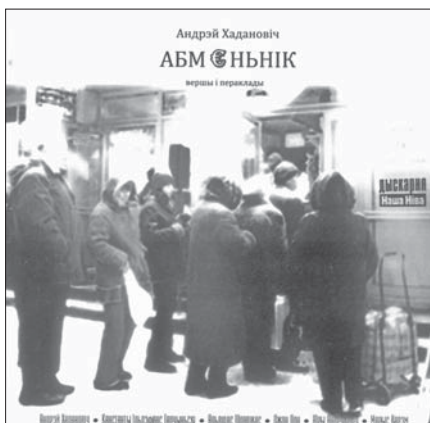
Першая аўдыёкніжка з сэрыі

«Дыскарня «Наша Ніва»

з музычным суправаджэньнем

Рэжысэр

Дзьмітры Дзьмітрыеў

шукайце ў незалежных распаўсюднікаў

КАМЭНТАР

Якія высновы з Маршу?

Цяжка сабе ўявіць, каб яшчэ ў нейкай эўрапейскай краіне, акрамя Расеі, у цэнтры сталіцы мог бы адбыцца забаронены марш за далучэньне да ЭС, пры падрыхтоўцы да якога арыштавана 40 чалавек.

Рэакцыя ўладаў на «Эўрамарш» была подленькай — з арыштамі Борыс і дзясяткаў студэнтаў па абвінавачваньні ў лаянцы. Цяжка сказаць, ці была інспірацыя правакатараў за дзеяньнямі некаторых маладых людзей на Маршы.

Улады ўпершыню за доўгі час выявілі жаданьне, я тут карыстаюся трапным азначэньнем Віталія Тараса, — будаваць «дысцыплінаваную дэмакратыю». Гэта прадпрыемства абавязвае — дэмакратыя ўсё-такі.

Вулічныя акцыі застаюцца найбольшым кашмарам уладаў, іх яны стараюцца сарваць любым коштам.

Усюды, дзе былі масавыя маніфэстацыі, справа сканчалася зьменай рэжыму. Плошча была кашмарам Лукашэнкі, і ад таго на наступныя дэманстрацыі ўлады рэагавалі так нэрвова.

Адваротна, маніфэстацыі вызваляюць найбольшую энэргію незалежнага грамадзтва. Пра іх людзі найбольш чытаюць у інтэрнэт-СМІ. Іх вымушаны асьвятляць у ташнатурным стылі — СМІ дзяржаўныя.

Маніфэстацыі разбураюць саму сутнасьць іх сыстэмы, у якой народ не павінен прамаўляць, ён мусіць слухаць.

Што рабілі іншыя народы Цэнтральнай Эўропы ў паняволеньні? Арганізоўвалі публічныя акцыі пратэсту.

Вулічныя акцыі розьняць Беларусь — якая мае надзею на дэмакратыю — ад безнадзейных Расеі, Казахстану, Узбэкістану.

14 кастрычніка найбольш уражвала загартаванасьць моладзі. Яны ведалі, на што ішлі.

Барыс Тумар

«Эўрапейскі марш» мірны і шматлюдны

Дэмакратычныя сілы праявілі 14 кастрычніка масавую маніфэстацыю за далучэнне Беларусі да Эўрасаюзу. Маніфэстанты на чале з Мілінкевічам свабодна прайшлі праспектам ад Кастрычніцкай плошчы да Акадэміі навук, дзе адбыўся кароткі мітынг. Далей група моладзі парушыла сцэнары ўлады і апазыцыі. Юнакі спрабавалі прарвацца да Нацыянальнай бібліятэкі і заважвалі праезную частку. Міліцыя мела наказ не ўжываць сілы. Частка маніфэстантаў дайшла да плошчы Бангалор, аднак частка палітыкаў (Мілінкевіч, Статкевіч) да іх не далучыліся.

Агульную колькасць дэманстрантаў міліцыя ацаніла на 3500 чалавек, нашыя карэспандэнты — на 7—8 тысяч чалавек.

Аб правядзенні «Эўрапейскага маршу» яго арганізатары заявілі яшчэ летам. Яны спадзяваліся ператварыць гэтую акцыю ў цэнтральную палітычную падзею восені.

Менгарвыканкам даў заяўнікам дазвол на збор удзельнікаў ля Акадэміі навук, потым шэсьце па Сурганова і канчатковым пунктам мусіў стаць мітынг у парку Дружбы народаў. Між тым заяўнікі яшчэ да таго заклікалі сабрацца на Кастрычніцкай

плошчы. Аднак сілавога сценару, знаёмага з Дня Волі-2007, не адбылося.

На ўсіхнае здзіўленьне за паўгадзіны да пачатку «Эўрапейскага маршу» Кастрычніцкая плошча была свабодная для доступу. На патрэбных прыпынках спыняліся аўтобусы і мэтро. Усё гэта відавочна кантраставала з вулічнымі акцыямі апазыцыі апошняга часу, нават такімі мізэрнымі як 27 ліпеня, — калі падыходы да месца збору былі блякаваныя за гадзіну да пачатку.

Надвор'е таксама пастаралася. Хаця і холадна было, але акурат перад Маршам хмары расступіліся і засьвят-

ла сонца.

Калі людзей на плошчы стала больш за некалькі соцень, пад'ехала машына з гукаўзмацняльнай апаратурай, адкуль чулася, што збор на Кастрычніцкай незаконны, а супраць яго ўдзельнікаў можа быць ужытая фізычная сіла і адміністрацыйныя меры.

Большасць прысутных чакала, што з-за рогу выскачыць амон. Аднак амон не было ні празь пяць, ні празь пятнаццаць хвілінаў...

Тым часам, людзі разгортвалі сьцягі — бел-чырвона-белыя, эўрасаюзаўскія, руху «За Свабоду», анархісцкія, і пад сьцягамі чуліся сьмялей. А 14:00 на плошчы зьявіўся Аляксандар Мілінкевіч, ён прыйшоў, як і плянаваў, з боку цырку — на выпадак блякады Кастрычніцкай ён меў збіраць народ каля пар-

Працяг на старонцы 4.

Колькасць удзельнікаў Маршу склала 7—8 тыс. чалавек.

«Эўрапейскі марш»

Працяг са старонкі 3.

ку Купалы. Мілінкевіч праз мэтафон зьвярнуўся да людзей, заклікаўшы прайсці шэсьцем да Акадэміі навук. У той момант на плошчы было ўжо каля дзвюх тысяч чаалавек. Некаторыя прапаноўвалі правесці мітынг на Кастрычніцкай, калі ўжо ўлады не замінаюць, упершыню ад прэзыдэнцкіх выбараў. Аднак да Акадэміі пайшлі ўсе дысцыплінавана.

Ідучы, шэсьце набірала моцы. Людзі далучаліся, да Мілінкевіча падцягнуліся і іншыя лідэры апазыцыі — Лябедзька, Вячорка, Калякін, Янукевіч.

Тым часам ля Акадэміі навук таксама сабралася тысяча чаалавек. Зверху на прыступках кіраваў старшыня аргкамітэту Віктар Івашкевіч са сьцягам. Гучала музыка. Асабліва шмат там было сацыял-дэмакратаў з партрэтамі і расьцяжкамі ў падтрымку Казуліна. З транспарантам «Свабоду Казуліну» стаяў і былы палітвязень Сяргей Скрабец.

Праз нейкі час зьявілася група людзей з расьцяжкай «Не далі візу — какая нязгодзь!». Яны казалі, што прагэтуюць супраць візавай палітыкі Эўрасаюзу ў дачыненні да Беларусі. Паводле словаў аднаго з іх, яны «гру-

Лукашэнка здрадзіў звычайкам

У нядзелю, перад «Эўрапейскім маршам», нечакана ў рэзыдэнцыю на Маркса, 38 прыехаў картэж Аляксандра Лукашэнка. Ці знаходзіўся ў машыне сам ён — невядома.

Зазвычай ён не працуе ў выходныя.

Моладзь не хацела ісьці на Бангалор.

па па інтарэсах зь Нясвіжу» і зь ніякай палітычнай сілай не зьвязаныя. У іх апаратыўна ўзяло інтэрвію БТ, і яны хуценька згарнуліся. Часовы павераны Славаччыны ў Беларусі Любамір Рэгак зазначыў, што гэтую групу прывезлі на машыне з танавым шклом, якая прышаркавалася на стаянцы, адведзенай для дзяржаўнага аўта-транспарту.

Маніфэстанты, якія ішлі па праспэктэ, скандавалі: «Незалежнасьць!», «Уладу — народу!», «Моладзь і свабода!» і «Жыве Беларусь!». Ішло шмат «маладафронтаўцаў» са сваімі сьцягамі і партрэтамі Зьмітра Дашкевіча. З рук у людзей вятрыска рваў штандары, тыя ляцелі на машыны, кіроўцы спыняліся і вярталі палотнішчы назад.

Каля кавярні «Лідо», што на плошчы Якуба Коласа, разрослая калёна дэманстрантаў вырвалася на праезную частку. Некалькі ДАІшных машынаў спрабавала вярнуць людзей назад на ходнікі, але марна. Хлапцы і дзяўчаты проста станавіліся перад машынамі ці сядалі на іх, не даючы тым рухацца.

14 кастрычніка блякавалі сайты

Улады зноў абмежавалі доступ да незалежных інфармацыйных сайтаў. Імаверна, на сэрвэры «Белтэлекаму» быў пастаўлены фільтар, які замаруджаў доступ да сайтаў для беларускіх карыстальнікаў. Такія фільтры ўрад ужывае ад 2001 г., хоць закон такога не прадугледжвае. Сёлета пад атакай аказаліся сайты charter97.org, milinkevich.org, ucpb.org і belaruspartisan.org. Блякаваньне было ня поўнае. Быў штучна зьменшаны канал доступу да пэўных сайтаў, адбываўся так званы шэйпінг. Сайт у прыцыпе адчыніць можна, але гэта займае 10—15 хвілінаў. Карыстальнікі навучыліся абыходзіць блякаваньне праз спецыяльныя сайты-ананімайзэры, дзякуючы якім інтэрнэт-цэнзура абыходзіць кітайцы.

«Ціхары» ва ўсё гэта ня ўмешваліся, толькі фільмавалі. Моладзь заняла дзье паласы руху, так і дайшоўшы да Акадэміі навук.

Агулам у шэсьці ўзяло ўдзел да пяці тысячаў ча-

вак, а агульную колькасць удзельнікаў акцыі, на нашу думку, можна ацаніць на 7—8 тысячаў. Для параўнаньня: сталічная міліцыя ацаніла яе ў 3,5 тысячы.

На прыступках Акадэміі і

Дзяўчаты спынялі машыны ДАІ.

мірны і шматлюдны

Як падвезьці гукаўзмацняльную апаратуру?

Гэта быў галоўны клопат Віктара Івашкевіча, аднаго з арганізатараў «Эўрапейскага маршу». Улады часта забіраюць гукаўзмацняльную апаратуру, якую здабываюць арганізатары маніфэстацыяў. Са словаў даўняга арганізатара падобных імпрэзаў Віктара Івашкевіча, даводзіцца рыхтаваць некалькі варыянтаў дастаўкі: «Адкрыта сарваць Марш улады ня могуць, бо за акцыяй уважліва сочаць эўрапейцы. Але спадцішка яны ўвесь час шкодзяць».

пачаўся незаплянаваны мітынг. Віктар Івашкевіч адразу паведаміў, што пасля выступаў людзі накіруюцца шэсьцем на Бангалор. Тым часам калёна моладзі ў паўтысячы чалавек практычна адразу рушыла прасяктам у бок Нацыянальнай бібліятэкі. Каля парку Чалоскінцаў іх завярнуў амон. На шчасьце, якраз пад той момант да маладзёнаў пад'ехала калёна машынаў з пасламі краінаў Эўрасоюзу. Разганяць у іх на вачах не наважыліся, і моладзь завярнула назад на Бангалор.

А.Мілінкевіч у сваім выступе падзячыў моладзі, якая выйшла на «Эўрапейскі марш». Ён сказаў, што вулічныя акцыі будуць доўжыцца да той пары, пакуль гэта ня скончыцца перамогай. «Мы на самым пачатку нашага шляху ў аб'яднаную Эўропу. Гэты шлях палягае на нашай большай адказнасьці і волі беларускай грамадзянскай супольнасьці!» — сказаў А.Мілінкевіч.

А.Лябедзька падзякаваў міністрам адукацыі і ўнутраных справаў Радзькову і Навумаву за тое, што кожны школьнік ведае пра «Эўрапейскі марш».

Таксама выступілі Валер Ухналёў, Мікола Статкевіч, Віншук Вячорка.

Як высветлілася на мітынг, фактычна ніхто з замежных гасцей на «Эўрапейскі марш» не прыехаў. Да Менску змог дабрацца толькі лідэр расейскага СПС Мікіта Белых. Іншыя не атрымалі візаў, ці былі развернутыя проста на мяжы, як былы віцэ-сьпінкер Эўрапарлямэнту Януш Аньшкewіч.

Лідэр руху «За Свабоду»

А.Мілінкевіч на Бангалор так і не пайшоў. У прыватнай гутарцы з карэспандэнтам «НН» ён сказаў, што зь ягонага боку гэта было б па меншай меры немаральна. Не пайшлі на Бангалор і шмат хто з тых, хто быў ля Акадэміі. Шэсьцем па Сурганова прайшло ня больш чым тры тысячы чалавек. Да самага парку Дружбы народаў прыйшло і таго меней.

На самім Бангалоры, як ні дзіўна для дазволенай акцыі,

не было электрычнасьці. Гукаўзмацняльнай апаратуры таксама не было, таму людзі ўжо меліся разыходзіцца, калі на сцэну ўзышла актывістка з Салігорску Ніна Ермалінская. Яна заклікала нікога не разыходзіцца, а працягнуць акцыю. Выступіў Віталь Рымашэўскі ад імя аргкамітэту БХК, а таксама Ігар Рын-

Працяг на старонцы 6.

ЮЛІЯ ДАРШКЕВІЧ

Каля плошчы Якуба Коласа моладзь пачала сыходзіць з ходнікаў — а перад Акадэміяй навук дэманстрацыя заняла ўвесь праспэкт.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

«Эўрапейскі марш» мірны і шматлюдны

Працяг са старонкі 5.

кевіч, які сказаў, што хопіць хадзіць на гэты сабачнік, сказаў: правільна зрабіў Мілінкевіч, які сюды не пайшоў.

Пад'ехалі паслы краінаў Эўрасаюзу, але людзкога імготу станавілася ўсё меней. Нарэшце падышла тая група моладзі з праспэкту, што заняла празную частку і болей з яе не сыходзіла. Але яна была занадта малалікаю, каб прыдумаць сабе плян дзеяння. Маладзёны з вялізным, 20 на 8 мэтраў, эўрапейскім сцягам, абышлі парк Дружбы народаў па пэрымэтры і вярнуліся да апошніх мітыngoўцаў, скандуючы «На Праспэкт!» і «Ганьба грантасосам!» Ды не было каго пераагітаваць. Прыкладна а 17-й акцыя скончылася. Хапуна пасля яе не было.

Назаўтра заяўнікі «Эўрапейскага маршу» падвялі вынікі. «На акцыю прыйшло

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

шмат людзей, нягледзячы на кампанію запалохвання і дэзынфармацыі. Нават у дзень маршу людзям прыходзілі sms-кі нібыта ад Віктара Івашкевіча. З адмоў-

нага — я б адзначыў наяўнасць некалькіх калёнаў. Арганізатарам, мабыць, трэ было падумаць аб дружыне. Увогуле, «Эўрапейскі марш» — гэта своеасаблівае свята

Маладзён з эўрапейскім сцягам на эвакуатары сарваў аплядысманты мітыngoўцаў.

непаслушэнства, якое разнявольвае перад наступным годам», — лічыць В.Вячорка, які традыцыйна прадказаў надыход эканамічнага крызісу і барацьбу за незалежнасць.

Віктар Івашкевіч сказаў: «Эўрапейскі марш», як акцыя, скончыўся, але ён працягваецца, як кампанія. Прыходзьце на офісы дэмакратычных партый, бярыце інфармацыйныя матэрыялы і раздавайце іх».

Цяпер апазыцыя занятая падрыхтоўкай да «Сацыяльнага маршу» 4 лістапада. Ужо пададзеная заяўка ў Менгарвыканкам. Арганізатары просяць прайсці ад Кастрычніцкай плошчы да Нацыянальнай бібліятэкі. На гэты раз заяўнікі накіравалі лісты намесніцы кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта Наталлі Пяткевіч, прэм'ер-міністра Сяргею Сідорскаму, старшыні ФПБ Леаніду Козіку і яшчэ некаторым уладоўцам. Чакаюць адказаў.

Зьміцер Панкавец

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Казулін: «Прайдзіце Маршам так, каб пачула ўся Эўропа»

«Мне сагравае душу вестка, што людзі добрай волі зноў гатовыя выйсці на маніфэстацыю нашага памкнення да дэмакратычных свабодаў і эўрапейскай будучыні Беларусі, — перадаў з турмы лідэр Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) Аляксандар Казулін напярэдадні Маршу ў лісьце да сваёй сям'і. — Мы, беларусы, не дазволім нікому адгарадзіць нас ад эўрапейскай цывілізацыі. Мы і расейцаў паклічам адправіцца па гэтым шляху. Прайдзіце ж Маршам так, каб нашыя мірныя, але цьвёрдыя крокі пачула ўся Эўропа!»

Кастрычніцкі пляц ненадоўга стаў плошчай Каліноўскага

PHOTOBYMEDIA.NET

Камэнтые Аляксандар Класкоўскі.

Пачатак Эўрапейскага маршу нагадаў маленькі рэмэйк Плошчы. Упершыню пасля сакавіка 2006 году на Кастрычніцкім пляцы луналі бел-чырвона-белыя штандары, а з прыступак Палацу прафсаюзаў прамаўляў Мілінкевіч. Купка маладзёнаў побач са мной жартавала на тэму, а ці не паставіць намёт: ня кожны ж дзень апазыцыю сюды пускаюць!

Трохі раней, набліжаючыся да цырку з боку плошчы Перамогі, я звывала шукаў поглядам бліскучыя шлемы «касманаўтаў» — і са здзіўленьнем убачыў, што заслоны няма. Народ вольна пыбаваў да Палацу прафсаюзаў.

Улада выявіла фантастычны для сябе лібэралізм і ня стала ператвараць цэнтар гораду ў падабенства здымачнай пляцоўкі «Зорных войнаў» (спэцназ у цяжкай экіпіроўцы адразу выклікае асацыяцыі з «Атакай клонаў»). Было нязвычайна і тое, што ня сталі глушыць папярэджаньнямі з дынамікаў несанкцыянаваныя мітінг ля Акадэміі навук.

Яшчэ больш — лагодна абыхліся і з той калёнай юных пасіянараў, што прадэманстравалі намер прарвацца да «чупа-чупсу». Я назіраў такі малонак: за натоўпам, што заняў палову вуліцы, ціха сунецца міліцэйская машына з гукаўзмацняльнікамі (ды апазыцыйнай налешкай на борце) — і на недасканалай

беларускай мове ветліва гучыць просьба «не падвргаць небясьпецы жыцьцё сябе ды іншых»).

Ну а цяпер папярэдне падсумуем.

Людзей магло быць і больш. Прэвэнтыўная зачыстка, вядома, трохі прарэдзіла шэрагі. Мяркуючы з дыскусіі, што адбывалася перад акцыяй на форумах, яе ігнаравалі і асобныя апазыцыянэры, якія лічаць арганізатараў ня тымі людзьмі, за якімі варта ісьці, тым больш на Бангалор. Але байкатысты ўсё адно не зрабілі б пагоды.

Скажам наўпрост: дастукацца зорнасінімі налешкамі да пырокага электарату не папэнціла. Шьсьце абмежавалася звыклым кантынентам: партыйны актыў, палітызаваная моладзь, праслойка інтэлігенцыі (усё знаёмыя абліччы — ад Сяргея Законнікава да Андрэя Вардамацкага). Плюс журналісты і «подзі ў цывільным».

Па гарачых сылядах я абмяняўся думкамі з палітолягам Валерам Карбалевічам. Той лічыць: «Апазыцыя правяла нядрэнную рэкламную кампанію. Але прыцягнула больш увагу Эўропы, чым уласна беларускага грамадства. Бальшыня разважае: а навошта хадзіць? Што зьменіцца?».

Канечне, ніхто ня супраць эўрапейскіх выгодаў. Але сярэдняя кляса, прадпрымальнікі, іншыя слаі, за кошт якіх можна было б папырыць склад

**Для Мілінкевіча Марш стаў
выпрабаваньнем на лідэрства.**

маніфэстантаў, — людзі рацыянальныя,значае Карбалевіч. У дзялёг і перавыхаваньне ўладаў яны ня вераць. Таму і ня бачаць вялікага сэнсу маршаваць пад штандарамі.

Ці азначае сёньняшняя спроба ўладаў зрабіць добрую міну перад Эўропай, што магчымыя нейкія мікраскапічныя паслабленьні, напрыклад, на парлямэнцкіх выбарах?

«Давай прычакаем Сацыяльнага маршу», — сказаў мне Валер Карбалевіч. Ён ня ўтэўнены, што будзе такая ж лагоднасьць. Сымптом — амаль што татальная забарона сацыяльных пікетаў 30 верасьня. Дый Эўропа, бадай, ня так шільна будзе адсочваць мерапрыемства, што мае больш прыземленыя лезунгі і асацыёецца пераважна зь левымі сіламі.

Наконт чароўнага перавыхаваньня кіроўных вярхоў ілюзіяў няма. Іншая рэч, што Эўрамарш засьведчыў: улада мусіць больш лічыцца з дэмакратычнымі патрабаваньнямі Эўропы. Яе, уладу, усё мацней бяруць за гарляк вонкавыя чыньнікі.

Фішка сёньняшняга маршу — ня колькасьць, а якасьць. Маніфэстанты адвавалі, хай сабе ненадоўга, плошчу Каліноўскага. Астатнія ўбачылі: не такі страшны чорт!

На чорта таксама ціснуць абставіны.

Дысцыплінаваная дэмакратыя

Аб «Эўрапейскім маршы», Бірме і прагрэсе піша Віталь Тарас.

Рызыкуючы патрапіць у становішча чукчы, якога непакоіў Гандурас, не магу ўстрымацца ад таго, каб не правесці некаторыя паралелі паміж апошнімі падзеямі ў Беларусі і М'янме.

Але пачну ўсё ж з таго, што бліжэй — зь Менску, які аддзяляюць ад сталіцы колішній Бірмы Рангуну (цяпер Янгону) больш за дзесяць тысячаў кілямэтраў, ня кажучы пра розніцу ў гістарычным досьведзе, рэлігійных схільнасьцях, мэнтальнасьці й звычайна двух народаў.

У Эўропу з антыэўрапейскімі лезунгамі?

Большасьць камэнтароў у сувязі з Эўрапейскім маршам «За Свабоду» тычыліся таго факту, што ўлады амаль не чынілі перашкодаў дэманстрантам, прынамсі ў дзень акцыі. Праўда, на мой погляд, гэта не павінна засланяць сабой фактаў прэвэнтывных арыштаў грамадзянскіх актывістаў напярэдадні Маршу, а таксама звыклага асьвятленьня апазыцыйнае акцыі ў дзяржаўных СМІ — у здэклівай, калі не сказаць — хамскай манеры.

Я б звярнуў увагу яшчэ на адзін момант. Калі раней большасьць удзельнікаў падобных акцыяў складалі людзі сярэдняга і сталага веку, дык на апошніх «маршах» відаць усё болей маладых твараў. І гэта ў пэўнай ступені дадае аптымізму.

Хачу адзначыць, што сама акцыя мела характар ня столькі эўрапейскі, колькі беларускі. Звычайка дэманстрантаў пераходзіць вуліцу выключна на зялёнае сьвятло (нягледзячы на тое, што калёна гэтым разам час ад часу выплэскалася на праезную частку праспэкту Незалежнасьці) не змянілася з часоў першага маршу на Курапаты ў 1988-м.

Мірнае шэсьце часам нагадвала нават

крыху раслаблены прамэнад. Маніфэстацыя пад рознакаляровымі сьцягамі на шырокіх вуліцах Менску, залітых амаль што ласкавым кастрычніцкім сонцам, пад сінім небам і залатымі шатамі дрэваў міжволі выклікала ў памяці іншую карціну, пабачаную нядаўна на тэлеэкране.

На тле фантастычна прыгожага гораду з залатымі храмамі і шырокімі (амаль як у нас) праспэктамі і плошчамі пад сінім трапічным небам ідуць людзі ў аранжавых шатах, узяўшыся за рукі — будыцця манахі, ідуць разам зь людзьмі ў цывільным, у пераважнай большасьці якіх таксама маладыя твары, толькі зусім няма дзявочы. І раптам у кадры мы бачым бэтэары, людзей у камуфляжы з аўтаматамі напачатку. Кароткае зьмяшаньне (камэра не паспявае за падзеямі), чуваць стрэлы, выкрыкі — і вось ужо людзі бягуць па нейкім мосьце, сігаюць з высокай балюстрады ўніз, уцякаючы ад нябачнай нам пагрозы. Як гэта ўсё знаёма кожнаму, хто калі-кольвек удзельнічаў у ранейшых маршах беларускай апазыцыі. Вось толькі стрэлаў не было (калі не лічыць стрэлаў шумавых гранатаў). Бо не было загаду. А калі б быў? Мала хто сумняваецца, што спэцназ яго б выканаў.

Блогеры ўсіх краінаў, яднайцеся...

Гэтае разьмежаваньне вуліцы — на мірных людзей, якія адольваюць у сабе страх, і тых, хто ёсьць ягоным носьбітам, яго, мабыць, заўсёды выразна відаць. Дзе б ні адбываліся падзеі — у Менску, Маскве, Пэкіне ці Янгоне.

І ня трэба шукаць параўнаньня з бойкамі паміж дэманстрантамі і паліцыяй дзе-небудзь у Эўропе і — бойняй. Гэта заўсёды бойня, калі ўзброеныя да зубоў, натрэніраваныя тупыя робаты ў форме зьбіваюць

інтэлігенцыю, старых, дзяцей, манахаў (хоць у апошнім выпадку гэта амаль адно і тое ж).

У выпадку з М'янмай, мы ведаем, гэта была сапраўды крывавае бойня. Мы ня ведаем дагэтуль, колькі людзей сталіся яе ахвярамі. Ня ведаем, колькі манахаў, дэманстрантаў, дысдэнтаў арыштавана. Але вядома, што парэшткі забітых будыццкіх манахаў спальвалі ў крэматорыях, што людзей арыштоўвалі сотнямі, што арыштаваная ў выніку ўся вярхоўка апазыцыі. (Яе лідэрка Аўнг Сан Су Чжы ўжо шмат гадоў застаецца пад хатнім арыштам.)

А даведаліся мы пра гэта дзякуючы інтэрнэту. Дакладней — блогерам М'янмы. Газэта The Times на пачатку кастрычніка распавядала: сёлета ў верасьні, калі пачаліся падзеі, ахрышчаныя замежнымі журналістамі «шафранавай рэвалюцыяй», 28-гадовы Ко Лат і ягоныя сябры Arca, Eye, Sun і Superman, а таксама шмат іншых блогераў у сваіх сьцевах часопісах з дапамогай фота і відэа фіксавалі спачатку дэманстрацыі супраць рэжыму, а потым крывавае рэпрэсіі супраць дэманстрантаў. Нядаўна блогеры розных краінаў правялі ў інтэрнэце акцыю салідарнасьці ў падтрымку рэпрэсаваных у М'янме.

Рэакцыя вайсковага рэжыму на дэманстрацыі ўнутры краіны была абсалютна прадказальнай. Найперш быў адлучаны Інтэрнэт. Спачатку, праўда, было абвешчана, што гэта адбылося з тэхнічных прычынаў (знаёмае апраўданьне, ці ня праўда?). Але неўзабаве былі вылучаныя ўсе спадарожнікавыя тэлефоны.

А ведаецца, як усё гэта, улучна з расстрэламі, называецца? Дысцыплінаваная дэмакратыя! «Апошнія падзеі ясна паказалі, што ў краіне і за мяжой ёсьць сілы, якія хочуць згарнуць распачаты працэс (дэмакратызацыі), каб кінуць краіну ў хаос. Іх усё больш падбурхторваюць да скіданьня ўраду. Але ўрад ... цалкам усьведамляе адказнасьць за тое, каб далей вёсці свой народ пляхам трансфармацыі да дысцыплінаванай дэмакратыі». Такое магло б прагучаць некалі на брыфінгу беларускага МЗС. Але прагучала ў ААН з вуснаў прадстаўніка вайсковага рэжыму М'янмы Ё Н'ян Віна, які ўзначальвае

МЗС гэтай краіны. Лепшага значэння, бадай, і не прыдумаеш. Гэта нават лепей за «суверэнную дэмакратыю». Дакладней, так — дысцыплінаваная дэмакратыя ёсць найвышэйшай стадыяй дэмакратыі суверэннай.

Паміж Малдовай і Тунісам

Так супала, што 14 кастрычніка, у дзень, калі ў Менску праходзіў Марш за свабоду, тэлекампанія Бі-Бі-Сі ў праграме Hard talk паказала гутарку з прадстаўніком апазыцыі М'янмы. Мова гэтага чалавека, тое, што ён гаварыў, фармулёўкі, якія ён ужываў, вельмі нагадвалі тое, пра што гавораць беларускія лідэры апазыцыі. Ён апяляваў да міжнароднай супольнасці, да ААН, якая нічога не зрабіла для паляпшэння сытуацыі з правамі чалавека ў гэтай краіне, да сумлення палітыкаў Захаду.

Журналіст, які вёў праграму, прывёў некаторыя дакумэнты. Адзін з іх — чарнавік рэзалюцыі Рады бясъёкі, з якога былі выкрысленыя словы аб тым, што ў выпадку, калі кіраўніцтва М'янмы не прыслухаецца да голасу Аб'яднаных Нацыяў, ААН пойдзе на больш жорсткія крокі ў дачыненні да рэжыму. Ясна, што вялікі паўночны сусед М'янмы Кітай такой рэзалюцыі не пацярпеў бы. Ясна і тое, што сьвету ў цэлым мала справы да нейкай азіяцкай краіны ў джунглях, вядомай сваімі чароўнымі пагадамі ды вытворчасцю наркатыкаў. Французская нафтагазавая кампанія Total ужо заявіла, што яна не падтрымлівае эканамічных санкцыяў супраць М'янмы і ні пры якіх акалічнасцях не пакіне гэтую краіну.

Але з другога боку, варта звярнуць увагу і на тое, як ставіцца Англія да сваіх былых калёніяў. У часе Другой усясьветнай вайны, між іншага,

брытанскія жаўнеры ў каляніяльнай Бірме змагаліся побач зь бірманцамі супраць японскіх захопнікаў. У шмат якіх іншых выпадках — ці гэта Кенія, ці Зімбабвэ, ці Індыя з Пакістанам — брытанская грамадства ўважліва сочыць за разьвіццём дэмакратыі ў гэтых краінах, а часта й дапамагае станаўленьню яе інстытутаў. Брытанцы як бы адчуваюць сваю гістарычную адказнасць за лёс народаў, якія яны некалі жорстка скарылі. Прынамсі, яны не хаваюць праўды аб мінулым. Які кантраст у параўнаньні з палітыкай Крамля што да былых савецкіх рэспублік.

А беларускай апазыцыі, мне здаецца, варта памятаць, што шмат якія краіны Эўропы заўсёды былі схільныя і асабліва схільныя цяпер найперш улічваць дачыненні з Расеяй, улічваць свае эканамічныя інтарэсы ў Расеі, а потым ужо падтрымліваць дэмакратыю ў Беларусі. Настолькі, наколькі гэта не вымагае ад Эўропы прызмерных высілкаў. Як сказала эўракамісарка Бэніта Ферэра-Вальднэр, Эўрасаюз гатовы прапанаваць Беларусі праграму добрасуседства. Гэта тая праграма, якая тычыцца ўсіх суседзяў Саюзу — ад Малдовы і Украіны да краінаў афрыканскага Міжземнамор'я. У тым ліку, Лібіі, дзе некалькі гадоў трымаў у турме баўгарскіх мэдсэстраў, пагражаючы ім сьмяротным пакараньнем. Ці Тунісу, дзе дагэтуль практыкуюцца катаваньні.

Беларусь у гэтым сьпісе эўрапейскага добрасуседства з гледзішча Брусэля — недзе паміж Тунісам і Малдовай. Сёньня аўтарытарная Расея парадасальным чынам апынулася бліжэй да бязьвізавага рэжыму з Эўропай, чым РБ.

Лідэрам дэмакратычнай апазыцыі варта гэта разумець і улічваць. Але не ўпадаць у разгубленасьць ці адчай. Тым больш ня варта зацыклівацца на такіх пытаньнях, як візавая палітыка эўрабюракратаў (асабліва, латвійскіх, літоўскіх ці польскіх, якія пакуль мала чым розняцца ад былых савецкіх чыноўнікаў). Куды больш складаны й даўгі, але больш верны шлях у Эўропу — будаваць яе тут. І пры гэтым памятаць, што апазыцыя можа дзейнічаць і ў куды больш складаных умовах, чымся ёсць у Беларусі.

Сёньня ў Менску ўжо не зьбіваюць людзей перад тэлекамерамі. І гэта безумоўны прагрэс.

ДАСЬЯЛА ПІЛІНА

Цікавая прапанова

Лукашэнка прапанаваў Расеі бясплатны транзыт газу на пяць год. У адказ «Газпром» мусіць вярнуцца да пабудовы другой галіны газоправоду «Ямал—Эўропа», адмовіўшыся ад будаўніцтва газоправоду па Балтыцы.

Першай пра шчодрую прапанову Беларусі, як вядзецца, даведліся не грамадзяне Беларусі, а расейцы — з газэты «Коммерсантъ».

Будаўніцтва трубаправоду «Nord Stream» магутнасцю 27,5 мільярдаў кубамэтраў у год, па дне Балтыйскага мора, будзе каштаваць Расеі \$7—12 млрд. Аднак за гэта «Газпром» мае атрымаць незалежнасць ад транзытных краінаў, найперш Украіны і Беларусі.

Тым часам кошт пабудовы другой галіны трубаправоду «Ямал — Эўропа» ацэньваецца ў \$2,5 млрд. Магутнасць яе будзе аналягічная першай галіне — 33 млрд кубамэтраў газу штогод. Калі прапанова беларускага прэзідэнта будзе пачутая расейцамі, гэта дазволіць «Газпрому» эканоміць ад \$435 млн да 1,46 млрд. Але ў сваю чаргу рэалізацыя праекту падвысіць магчымасці кантролю беларускага боку ў пытаннях транзыту расейскага газу ў краіны Эўропы.

Тое, што будаўніцтва другога адгалінавання трубаправоду не было ўключанае ў інвэст-праграму 2008 г., у «Газпроме» патлумачылі адсутнасцю чаканага падвышэння аб'ёму закупаў газу Польшчай.

Тацяна Манёнак: «Прапанова бессэнсоўная бяз згоды Польшчы»

У «Газпроме» ведаюць аб прапанове, аднак афіцыйнай рэакцыі «Газпром» пакуль не падаў.

Эканамічная аглядальніца газэты «Белорусы и рынок» Тацяна Манёнак тлумачыць выгаду гэтага праекту для Беларусі:

«У нас пабудаваная ўжо адна нітка «Ямал—Эўропа». І на гэтай прасторы ўжо прадугледжаная ўся інфраструктура для пабудовы яшчэ адной ніткі. Ёсць ужо адвод зямлі, газанапаяняльныя станцыі».

Завяршыць будаўніцтва другой ніткі газоправоду можна было б гады за два.

Аднак поспех праекту залежыць ня толькі ад Беларусі. Бессэнсоўна займацца гэтай справай, калі да яе не падключыцца яшчэ і Польшча. Тацяна Манёнак кажа:

«Трэба, каб і палякі прынялі гэты газ. Калі будавалі першую нітку, дык «Газпрому» гэта каштавала шмат нэрваў. Палякі зь цяжкасцю адвялі зямлю — там жа прыватная ўласнасць. А з другога боку, палякі ня хочучь моцна залежаць ад «Газпрому». У іх ёсць памкненне купляць нарвэскі газ. Бо любая краіна павінна мець ня больш за 30% энэрганосбітаў з адной крыніцы».

Радые «Свабода»

Аляксандар Чубрык: «Варыянт, выгадны для Беларусі»

«Калі дапусьціць, што «Газпром» пагодзіцца на прапанову і адновіць праект пабудовы другой галіны трубаправоду «Ямал—Эўропа», адмовіўшыся адначасова ад будаўніцтва газоправоду «Nord Stream», гэта будзе безумоўна выгадна Беларусі», — мяркуе эканаміст Інстытуту прыватызацыі і мэнэджмэнту Аляксандар Чубрык. У такім выпадку маглі б значна вырасці нашыя прыбыткі ад транзыту газу ў краіны Эўропы, як і аб'ём гэтага транзыту. У сваю чаргу гэта зрабіла б Беларусь сур'ёзным гульцом у сфэры транзыту і дазволіла б ёй гандлявацца з Расеяй за асаблівыя ўмовы паставак. Аднак відавочна, што ў выпадку рэалізацыі такога сцэнару, Беларусь атрымала б заўважна больш перавагаў адносна Расеі. Апошняе, у выпадку прыняцця прапановы, найхутчэй будзе зацягнутая ў бясконцы перамовы. Ужо гаварылася, што пабудова газоправоду «Nord Stream» пазбаўляе расейцаў праблемаў з праблемнымі транзытнымі краінамі. І нішто не паказвае на тое, што Расея збіраецца адмовіцца ад такога варыянту. Прапанова Лукашэнкі, магчыма, будзе выкарыстаная, каб нейкім чынам паўплываць на хаду апошніх перамоваў па цэнах на газ на будучы год».

Запісаў Сямён Печанко

СП

СЬЦІСЛА

Сусьветны банк адзначае паляпшэньне бізнэс-клімату

Прадстаўнік Сусьветнага банку ў Беларусі Крэйг Бэл на прэзэнтацыі дасьледаваньня «Вядзеньне бізнэсу-2008» адзначыў станоўчыя тэндэнцыі ў нашай краіне ў гэтай сфэры. За апошні год Беларусь увайшла ў першую дзясятку краінаў у катэгорыі «Пачатак бізнэсу», дзе найбольш актыўна праводзяцца рэформы. Таксама за гэты год Беларусь паднялася на трынаццаць радкоў уверх у рэйтынг

спрыяльнасці дзелавога клімату. Цяпер Беларусь займае ў гэтым рэйтынгу 110-ае месца з 170. Гэта сталася, дзякуючы спрашчэньню рэгістрацыі прадпрыемстваў, а таксама абароне інвэстараў. Затое адзначаецца павелічэньне падатковага цяжару.

Увогуле, рэйтынг самых спрыяльных для бізнэсу краінаў узначальвае аўтарытарны Сынгапур, за ім ідуць Новая Зэляндыя, ЗША, Ганконг і Данія. Сярод лідэраў таксама тры постсавецкія

краіны — Эстонія (16-я), Грузія (17-я) і Латвія (21-я). Беларусь змагла апырацца толькі Таджыкістан, Украіну і Ўзбэкістан.

Цана газу застаецца няпэўнай

Беларусь і «Газпром» на перамовах у Маскве пацьвердзілі дасягнутую ў канцы мінулага году дамоўленасць, паводле якой цана на расейскі газ складзе ў 2008 г. 67% ад эўрапейскай формулы цаны. Аднак пакуль не абмяркоўвалася, колькі гэта будзе ў далярах. Затое, вядома, што

Беларусь павялічыць імпорт газу на 1,1 млрд кубамэтраў, да 21,6 млрд.

За энэргазэфектыўнасьць імпарту

З гэтага году побытавая тэхніка й электрапрыборы, якія імпартуюцца ў Беларусь, павінны суправаджацца інфармацыяй аб энэргавыдатках і мець маркіроўку, якая сьведчыць аб энэргазэфектыўнасьці тавару.

**Зьміцер
Панкавец**

Бывай, «Надзея»

Ліквідавана Партыя жанчынаў.

11 кастрычніка вечарам судзьдзя Вярхоўнага суду Ігар Мільто прыняў рашэнне аб ліквідацыі партыі жанчынаў «Надзея». На такім рашэнні і настойвала Міністэрства юстыцыі ў сваім пазове.

Працэс па ліквідацыі партыі «Надзея» пачаўся 9 кастрычніка. Амаль адразу старшыня партыі **Алена Яськова (на фота)** выступіла з сустрэчным пазовам да Мініюсту — аб забеспячэнні дзяржаўных гарантыяў у дзейнасці партыяў. Пазоў быў падтрыманы нават пракурорам Давыдоўскім, але судзьдзя яго адхіліў.

Міністэрства юстыцыі на судзе прадстаўляў Аляксандар Харытон. Той самы, што спрычыніўся і да прыпынення дзейнасці ПКБ.

У прэтэнзіі да «Надзеі» ставілася тое, што на працягу доўгага тэрміну партыя дзей-

ЗЬМІЦЕР ПАНКАВЕЦ

ічала фактычна без юрыдычнага адрасу. Акрамя таго, на ўліку ў Міністэрстве юстыцыі стаіць зарэгістраванымі толькі 14 з 72 рэгіянальных суполак.

Сп.Харытон наракаў, што партыя нерэгулярна падае ў Міністэрства юстыцыі звесткі аб колькасным складзе, не ў час адбываюцца зьезды, не выдаюцца членскія білеты, а

таксама тое, што «Надзея» праводзіла сваю дзейнасць за межамі Беларусі. Меўся на ўвазе зьезд «Саюзу левых партый», які прайшоў летась у сьнежні ў Чарнігаве (Украіна).

На думку сп.Харытона, усяго гэтага было дастаткова, каб ліквідаваць «Надзею». Разам з тым, апошняю перарэгістрацыю партыя «Надзея» прайш-

ла зусім нядаўна — летам 2007 г.

Судзьдзя Ігар Мільто ў прысудзе палкам задаволіў пазоў Мініюсту. Такім чынам, дзейнасць партыі жанчынаў «Надзея» ліквідаваная адразу пасля агалошвання прысуду. Рашэнне канчатковае і абскарджаньню не падлягае.

Старшыня «Надзеі» Алена Яськова назвала прысуд несправядлівым:

«Справа мела відавочную палітычную афарбоўку. Нам проста не давалі магчымасць законна дзейнічаць. Нават за апошні год мы неаднаразова сутыкаліся з адвамамі ў прадстаўленні памяшканняў для юрыдычных адрасоў», — лічыць А. Яськова.

На абвяшчэнне прысуду не прыйшло ніводнага палітыка ці грамадзкага дзеяча. Толькі журналісты.

Нагадаем, што 2 жніўня Вярхоўны суд на шэсьць месяцаў прыпыніў дзейнасць ПКБ, а 29 жніўня была ліквідаваная экалагічная партыя зьлэных «БЭЗ». І «Надзея» яўна ня стане апошняй у гэтай сьпісе.

Зьміцер Панкавец

На Дзяды будзе традыцыйнае шэсьце ў Курапаты

У Менгарвыканкам пададзеныя дзье заяўкі ад імя Кансэрватыўна-хрысьціянскай партыі БНФ на правядзеньне шэсьця і мітыngu 28 кастрычніка.

PHOTOBYMEDIANET

мусіць быць адноўлены Крыж Пакуты. «У аднаўленьні Крыжа возьмуць удзел мастакі — ягонья аўтары» — падкрэсьліў Ю. Беленькі.

У Курапатах дагэтуль застаецца шмат месцаў расстрэлаў, не пазначаных крыжамі. Грамадзяне, што хочуць усталяваць ва ўрочышчы крыж, могуць зьвяртацца да сакратара ўправы Алеся Чахольскага, які прымае ахвяраваньні. На атрыманыя сродкі будуць вырабленыя крыжы, а ахвярадаўцы змогуць іх усталяваць у Курапатах. Кантакты тэл.: (29) 124-46-86.

Сямён Печанко

Кіраўнік МЗС Нямецчыны: «Імкненьне беларусаў да дэмакратыі мае патрэбу ў нашай падтрымцы»

Эўрапейскія палітыкі і чыноўнікі былі вельмі ўражаныя фактам правядзеньня «Эўрапейскага маршу». У Беларусі знаходзяцца людзі, гатовыя рызыкаваць дзеля дэманстрацыі адданасці эўрапейскім каштоўнасьцям — такое яны каб і хацелі, не маглі абысьці ўвагай. На Марш зьвярнулі ўвагу Салана, Фэрэра-Вальднэр. А міністар замежных справаў Нямецчыны Франк-Вальтэр Штайнмаер, камэнтуючы вынікі Эўрамаршу для «Нямецкай хвалі», з задавальненьнем адзначыў, што супраць удзельнікаў маніфэстацыі не была ўжытая сіла. Адмысловае ўражаньне на кіраўніцтва Нямецчыны, са словаў Штайнмаера, аказала прадэманстраванае ўдзельнікамі Маршу жаданьне спрыяць шляху Беларусі да дэмакратыі. «Такое імкненьне мае патрэбу ў нашай падтрымцы», — падкрэсьліў міністар замежных справаў ФРГ.

МБ

Традыцыйнае шэсьце распачнецца ў нядзелю 28 кастрычніка ў 10.30 ад гадзіннікавага заводу (мэтро «Парк чалюскінцаў»). Вуліцамі Менску дэманстранты пройдуць ва ўрочышча Курапаты, дзе ад 14.30 па 17.00 адбудзецца мітынг.

«Нічога ў нашай краіне

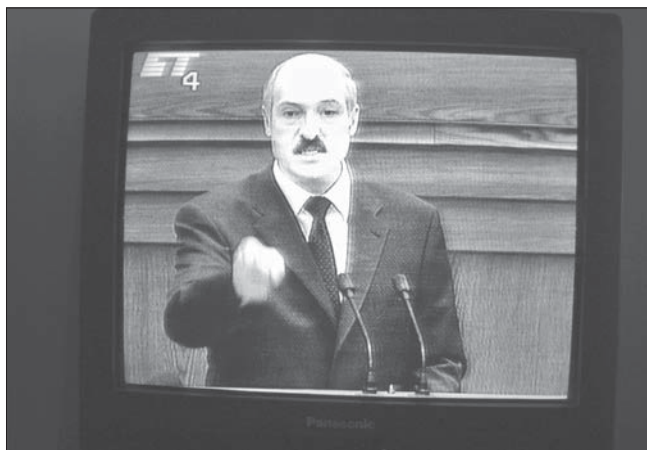
Лукашэнка: «Сасьпеў час для павышэньня пэнсійнага ўзросту»

Галоўныя пункты выступу перад расейскімі журналістамі: амбітныя задумы і прапагандысцкія выпадкі. Пракаповіч стане прэм'ерам?

Прэс-канфэрэнцыя Аляксандра Лукашэнка для расейскіх журналістаў нечакана пачалася на паўгадзіны раней, чым плянавалася, а 11:30, замест а 12:00. На пытаньні журналістаў кіраўнік дзяржавы адказваў цягам трох з паловай гадзінаў. За гэты час Лукашэнку было зададзена больш за трыццаць пытаньняў. Ад пэрспэктываў саюзнага будаўніцтва да ўлюбёных страваў.

Пра саюз, газ і крэдыты

Гутарка пачалася з традыцыйнага ляманту пра часы кіраваньня Шушкевіча, як тады расейцы сядзелі на чамаданах. «Адысьці ад яднаньня з Расеяй — палітычная мая сьмерць. Мы адзін народ. Вы можаце сюды прыяжджаць, забыўшы пашпарты і дакумэнты і вас тут добра сустрэнуць... Як бы прынізьліва ні гучала, але я прасіў Пуціна не падымаць цэны на газ, аднак мяне ніхто не паслухаў... Прабачце, набалела тэма. Я перакананы, што нават калі мяне ня будзе, то Пракаповіч, Праляскоўскі і іншыя будуць працягваць палітыку інтэграцыі з Расеяй».

Аляксандар Лукашэнка:

Са школьных праграмаў з маёй ініцыятывы былі выкінутыя ўсе пісьменьнікі-нацыяналісты...

Піва не люблю, яно для мяне горкае і гідкае...

Я ня веру, што мы, расейцы, беларусы і ўкраінцы, перастанем піць. Гэта на

шая традыцыя, наш нацыянальны набытак... Сёньня ты ня зойдзеш на фэрму проста так, бо гэта дом для даяркі, яны атрымліваюць там 700–800 даляраў...

Я перакананы, што нават калі мяне ня будзе, то Пракаповіч, Праляскоўскі і іншыя будуць працягваць палітыку інтэграцыі з Расеяй.

Аб прыходзе апазыцыі да ўлады

«Я далёкі ад думкі, што апазыцыя можа прыйсьці да ўлады. Але яны знаходзяць падтрымку ў Расеі — у тых колах, якія на дух не пераносяць рускага чалавека».

Пра кіраўніцтва Расеі

«Кіраўніцтва Расеі проста не гатовас да нармальнага раўнапраўнага саюзніцкіх узаемаў».

Пра абарону карміліцы

«Асымэтрычны адказ Расеі на разьмяшчэньне амэрыканскай сыстэмы ПРА ляжыць у пляшчыні Беларусі. Так я думаю ня толькі пра Беларусь, але і

пра саюзніцкія абавязкі, як абараняць тую зямлю, якая карміла нас таннай вугледадароднай сыравінай. Мы будзем паміраць за Расею, але будзем паміраць тут, абараняючы яе заходнія межы».

Пра курс на Захад

«Краіна, якая знаходзіцца ў цэнтры Эўропы, павінна выбудоўваць добрыя адносіны з суседзямі — Украінай, Балтыкай, Польшчай».

Пра алягаголь

«У нас п'юць столькі, як у вас. Але ў нас дысцыпліна больш жорсткая, таму людзей пад платамі і вяляцца менш. Мы ўвялі

манаполію на піва, таму, калі да нас ідзе нейкая барматуха, то толькі ад вас... Змагацца з алягаголем проста бессэнсоўна... Як гэта прэзыдэнт можа ня піць?! Хаця піва не люблю, яно для мяне горкае і гідкае. У маёй вёсцы пілі і палілі ўсе, але я хацеў стаць футбалістам, бо ведаў, што яны ня п'юць і ня кураць. Хаця цяпер ведаю, што і п'юць і кураць, і няблага гуляюць. Трэба проста расслабіцца, і прыняць як належнае, і выпіць часам троху. У нас не краіна цьвярозых, мы нават Расеі можам паказаць прыклад, але будзем змагацца. Я ня веру, што мы — расейцы, беларусы і ўкраінцы, перастанем піць. Гэта наша традыцыя, наш нацыянальны набытак».

Пра здабычу нафты ў Расеі

«Нашто нам трэба было ехаць у Вэнэсуэлу здабываць нафту, калі б можна было здабываць яе ў Расеі? Мы б паехалі і ў Сібір, і на Далёкі Ўсход здабываць нафту, каб на гэта была воля расейскага кіраўніцтва».

Пра вёску

«У нас засталіся калгасы, хаця ўжо сёньня чвэрць гаспадарак прыватызаваныя. Нават Расея такім пахваліцца ня можа... Мы стварылі на вёсцы фактычна такія самыя ўмовы, як у горадзе. І людзі з асалодай там жывуць. Новыя фэрмы — гэта сапраўдныя палацы. Сёньня ты ня зойдзеш на

фэрму проста так, бо гэта дом для даяркі, яны атрымліваюць там 700-800 даляраў».

Пра СНД

«Шэварнадзэ быў вымушаны звярнуцца да амэрыканцаў, каб выратаваць сваіх людзей ад холаду. Расея не дапамагла тады Грузіі нічым. Пасьля гэтага і пачаўся адыход гэтай каўкаскай краіны ад СНД. І на Грузію нельга крыўдзіцца».

льготы адмяніць. Льготы застаюцца толькі для інвалідаў, а таксама для шматдзетных сем'яў. У Беларусі сасьпеў час для павышэньня пэнсійнага ўзросту — гэтага хочучь самі пэнсіянеры».

Пра адпачынак

«Калі ў Аўстрыю апошнія гады мяне перасталі пускаць, то я пачаў езьдзіць у Сочы... Самае вялікае, што я адпачываў — 10 дзён, бо апазыцыя

Ці не сябе мае на ўвазе Аляксандар Лукашэнка, гаворачы аб павышэньні пэнсійнага веку?

Пра Калінінград

«Калінінградзкая вобласць, прабачце, — частка Беларусі. Яшчэ ад савецкіх часоў за Калінінград адказвала Беларусь».

Пра навуку, культуру, адукацыю

«Я ўзгадваю тых часы, калі ў нас ва ўладзе былі нацыяналісты. Яны гаварылі толькі пра культуру і беларускую мову. Я скончыў гістфак і разумею, што такое культура. У нас нават за савецкім часам не было такой бібліятэкі. Я разумею, што, як прэзыдэнт, я мусіў зрабіць нешта для культуры, што можна памацаць рукамі... Са школьных праграмаў з маёй ініцыятывы былі выкінутыя ўсе нацыяналісты, так званыя пісьменьнікі... Мы ня можам адмовіцца ад расейскай мовы, хоць таму, што па-беларуску няма некаторых тэрмінаў у прыродазнаўчых дысцыплінах».

Пра льготы

«У нас на сёньняшні дзень няма ніякіх ільготаў. Мы вырашылі ўсе

пачынае крычаць: дзе Лукашэнка?».

Пра палітычнае становішча ў Расеі

«Я не прыхільнік Вашай дзікай сыстэмы парлямэнцкіх выбарў. У нас цалкам мажарытарная сыстэма. За каго людзі будуць галасаваць? За «Адзіную Расею»? Не, за Пуціна. Але ж гэта дэзынфармацыя. Як так — я ў партыю не ўступаю, але партыйны сьпіс узначальваю». Пра зьезд «Адзінай Расеі»: «Каб вы не скаціліся і нас не зацягнулі ў савецкія часы, калі падводзіліся і крычалі «Слава КПСС». Калі я пабачыў некаторыя эпізоды, мяне зашчаміла».

Чаму прэзыдэнт аддаліўся ад народу

«Па вуліцах і крамах я не хаджу, бо гэта немагчыма. Гадоў пяць таму я выйшаў з сваёй рэзыдэнцыі і пайшоў у бок Кастрычніцкай. Людзі на прыпынку адразу закрычалі: Прэзыдэнт! Прэзыдэнт! Адразу пачаўся нейкі мітынг, тысячы дзеве. Мне парвалі кась-

КАМЭНТАР РЭДАКЦЫІ

Загаворваючы расейцаў, загаворваем сябе

Аляксандар Лукашэнка выступіў перад групай расейскіх рэгіянальных журналістаў. Гэтыя сустрэчы маюць эканамічнае значэньне: дэманстрацыя любові да Расеі настройвае расейскую грамадзкую думку супраць павышэньня цэнаў на газ для Беларусі. Камэнтар Рэдакцыі.

Тысячы трацяцца, каб ашчадзіць мільёны. Інвэстыцыі ў шыкоўны прыём соцень расейскіх рэгіянальных журналістаў акупляюцца цаною зьніжэньня расцэнак на газ на 5 ці 10 даляраў за кубамэтар.

Але як падлічыць згубны для беларускай сьвядомасьці, для нацыянальнай самапавагі эфэкт гэтых клятваў у адданасьці, гэтага рэфрэну «мы адзін народ» (чаму ж тады не падзяліцца нафтазаводамі і дзяржаўнасьцю, калі мы адзін народ?), гэтага, назавём рэчы сваімі імёнамі, пластаваньня перад Расеяй? Заклінаньні вечнага сяброўства абарочваюцца ўрэшце вечным ланцюгом, маральным і матэрыяльным. Трацім тысячы, выйграем мільёны, а губляем пасьля мільярдны.

цюм. Я кажу, вы хоць трусы ня рвіце, бо апазыцыя сфатаграфуе і выставіць у сваіх газэтах».

Пра кнігі і фільмы

«Кніжкі і фільмы я цяпер не чытаю і не гляджу, бо няма вольнага часу. Калі ён і зьяўляецца, то я аддаю яго на спорт. Кніжкі не чытаю, бо даведаўся, як іх пішуць. Кіно не гляджу, бо даведаўся, як яго здымаюць».

Пра Канаплёва і Інтэрнэт

А. Лукашэнка адкінуў чуткі пра адстаўку Канаплёва і пераход Канаплёва ў апазыцыю. «Я ў яго запытаўся: ты сапраўды апазыцыянерам стаў? Бо нашы апазыцыянеры ў Маскве такога пра яго паналісвалі». «Сёньня ў гэтую сьметніцу — Інтэрнэт, можна ўкінуць усё, што хочаце, і ваяваць з гэтым — марнаваць лішнія грошы».

Зьміцер Панкавец

Гэта пяты прыезд у краіну прадстаўнічай дэлегацыі расейскіх журналістаў. На гэты прэсавы тур зьехаліся каля 70 журналістаў з амаль 40 рэгіёнаў Расеі. Дзе-хто зь іх браў удзел і ў ранейшых такіх паездках.

Журналісты жылі ў найлепшых гатэлях сталіцы і наведалі прадпрыемствы «Белатміт», «Белшына», бровар «Сябар», гуту «Ялізава», Вайсковую акадэмію Беларусі, лыжны цэнтар «Сілічы».

Папярэднія такія сустрэчы былі нагодай для гучных заяваў і прапаганды.

PHOTO BY MEDIA.NET

Канец эры перагоншчыкаў

Цэлая сацыяльная група адыдзе ў мінулае. Увоз больш як аднаго аўтамабіля ў год, не для асабістага карыстання, адгэтуль будзе лічыцца прадпрымальніцтвам.

Указ №503 «Аб ільготным перамяшчэнні праз мытную мяжу тавараў для асабістага карыстання» А. Лукашэнка падпісаў 15 кастрычніка.

Увоз адной асобай двух і больш аўтамабіляў за год разглядаецца як прадпрымальніцтва. Гэта робіцца, каб машыны ганялі не прыватнікі, а фірмы, якія плацяць падаткі. Парушэнне будзе весці да адміністрацыйнай адказнасці, тлумачыць прэс-служба Адміністрацыі прэзідэнта.

Мікола Бугай

Беларусы зноў бяз Нобэля

Нобэля міру за 2007 год атрымалі Альбэрт Гор і Міжнародная група ААН па пытаннях кліматычных зменаў.

Фармулёўка Нарвэскага нобэлеўскага камітэту: «За намаганні пашыраць веды пра шчучныя змены клімату й прыняцце крокаў, неабходных для супрацьдзяння такім зменам».

Гору 59 гадоў. У 1993—2001 г. быў віцэ-прэзідэнтам пра Клінтану. У 2000 г. крыўдна прайграў выбары Бушу. Ад тае пары заангажаваны ў барацьбу за ахову прыроды.

У 2007 г. Альбэрт Гор (**на фота**) атрымаў

Лукашэнка трохі саступіў ціску гандляроў

15 кастрычніка ён падпісаў указы №496 і 497, якія спрашчаюць стварэнне індывідуальнымі прадпрымальнікамі (ПП) прыватных унітарных прадпрыемстваў (ПУП).

ПП зможа пры фармаванні статутнага фонду ПУП уносіць як неграшовы ўклад тавары, што былі ўвезены да даты дзяржаўнай рэгістрацыі УП, без мытнага афармлення. За ПУП, што ствараецца, замацоўваецца на праве гаспадарчага вядзення маёмасць, у прыватнасці, тыв тавары і абсталяванне, што застануцца ў наяўнасці ПП да моманту стварэння ўнітарнага прадпрыемства. ПП таксама вызваляецца ад сплаты дзяржаўнай пошліны за натарыяльны дзеянні, звязаныя са стварэннем ПУП. Апрача таго, для ПП і арганізацый, што займаюцца гандлем і (або) грамадзкім харчаваннем, з колькасцю работнікаў ня больш за 5 чалавек, спрашчаецца сыстэма падаткаабкладання. У якасці падатковай базы ім вызначаецца не валавая выручка, а валавы даход.

МБ

Оскар за найлепшы дакументальны фільм. У яго стужцы «Нязручная праўда» ідзеца пра небяспеку, якую нясе глыбальнае пацяпленне.

Міжнародная група ААН аб'ядноўвае каля трох тысяч аў навукоўцаў: акіянолягаў, кліматологаў, эканамістаў, гляцыёлягаў і інш.

Кандыдатамі на атрыманне прэміі былі й два беларусы: Станіслаў Шушкевіч і праваабаронца Алесь Бяляцкі.

Кансэрватары крытыкуюць прысуджэнне прэміі Гору і самога Гора — улюбёнца амэрыканскае лібэральнае інтэлігенцыі. Камэнтар Сержука Вінаградава пра гэта чытайце на сайце mn.by у разьдзеле «Камэнтары».

МБ

А.С.Сухарэнка больш не працуе ў Страсбурзе?

Эўрапейцаў зацікавілі сваякі чыноўнікаў зь спісу асобаў нон грата. У прыватнасці, гаворка пра сына міністра ўнутраных спраў Захара Навумава, які працуе дыпламатам у Жэневе, і Андрэя Сухарэнку, сына экс-старшыні КДБ (працуе ў Страсбургу).

Дэпутатка Эўрапарлямэнту зь Нідэрляндаў Жанін Хэніс-Пласхарт падрыхтавала фармуляр з прапановамі пашырыць спіс невыязных беларускіх чыноўнікаў на іх сваякоў.

11 кастрычніка яна падала адпаведны ўнёсак у камісію Эўрапарлямэнту.

МБ

Улады маюць надзею на Рыгоні

17 кастрычніка кіраўнікі парламэнту маюць сустрэцца з дакладчыкам Парлямэнцкай асамблеі Рады Эўропы па Беларусі Андрэа Рыгоні. Раней дакладчыкамі па Беларусі былі эстонец Андрэас Херкель і кіпрыёт Хрыстас Пургурыдэс. Іх лукашэнкаўцы гэтак не ганаравалі. Візыт жа Рыгоні арганізаваны нацыянальным сходам.

СЬЦІСЛА

Скардзіцца можна толькі на раён

Паводле новага ўказу «Аб дадатковых мерах па працы са зварогамі грамадзян і юрыдычных асобаў», нельга будзе паскардзіцца ў сталіцу. Зь Менску і абласных цэнтраў скаргі будуць вяртаць у раён.

Дэфіцыт кіроўцаў...

У аўтобусных і тралейбусных парках сталіцы — 600 вакантных месцаў.

...і будаўнікоў

На хвалі высокіх цэнаў на нафту краіна перажывае будаўнічы бум. Будаўнікі выяжджаюць і ў Эўропу й Расею, дзе заробкі вышэйшыя. У выніку дэфіцыт будаўнікоў вялізны. Толькі на Віцебшчыне за год створана 15 будфірмаў з персаналам 500 чалавек. Мінархітэктуры і будаўніцтва нават мае прасіць Мінабароны даваць будаўнікам адтэрміноўку ад службы.

МБ

9 кастрычніка

Новая справа супраць Дашкевіча

Сьледчы Шклоўскага РУУС Сяргей Лох выказаў пэўнасьць, што доказаў віны **Зьмітра Дашкевіча** досыць. Другую крымінальную справу на лідэра незарэгістраванага «Маладога фронту» завялі за адмову сьведчыць супраць папелчнікаў. Летась Дашкевіча асудзілі на 1,5 году за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі.

Спалохаліся прафсаюзу

Старшыню Беларускага незалежнага прафсаюзу (БНП) **Васіля Корабава** на загад намесьніка дырэктара па кадрах і ідэалёгіі **Анатоля Махляя** не пусьцілі на тэрыторыю ПА «Беларуськалій». У адкрытым лісьце да старшыні Фэдэрацыі прафсаюзаў Беларусі, сп.Корабаў заявіў, што льготныя пэнсіі былі захаваныя ня дзякуючы заслугам афіцыйных прафсаюзаў, а пасля папераджальнага страйку шахцёраў, што адбыўся 9 верасьня.

10 кастрычніка

Клімава адправілі ў Мазыр

Андрэя Клімава накіравалі ў Мазырскую калёнію строгага рэжыму. За публікацыю артыкулу ў інтэрнэце А.Клімаў быў асуджаны на два гады пазбаўленьня волі.

«Ціхары» ля сядзібы БНФ

Ля сядзібы БНФ у Менску людзі ў цывільным пераглядалі заплечнікі і торбы. У журналіста **Вадзіма Александровіча** сканфіскавалі газэты «Народная Воля» ды часопіс «Хрысьціянская думка».

14 кастрычніка

Анышкевіча высадзілі зь цягніка

Януша Анышкевіча, былога віцэ-прэзідэнта Эўрапарлямэнту, высадзілі зь цягніка ў Берасьці і выправілі назад у Польшчу. Так яму не далі ўзяць удзелу ў «Эўрапейскім маршы».

Не пусьцілі на Марш

І 1 кастрычніка настаўнік зь мястэчка Радунь Воранаўскага раёну **Віталь Куплевіч** быў зьмешчаны на трое сутак у ізалятар РУУС Во-

ЮЛЯ ДАРАШКЕВІЧ

Пакуль Зьміцер Бародка, асуджаны перад Маршам на суткі, быў на Акрэсьціна, яго жонка нарадзіла хлопчыкаў-двайнятак. Разам з Бародкам 16 кастрычніка на волю выйшлі Леанід Навіцкі, Сьвятлана Гарохавік, Мікіта Сасім.

ранаўскага раёну. Ён пэўны, што яго ізалявалі перад «Эўрапейскім маршам». 13 кастрычніка ля дому палітыка **Паўла Севярынца** ў Віцебску дзяжурлілі міліцыянты. Днём раней ён атрымаў пазоў зьявіцца ў суботу а 15-й у міліцыю «даць паказаньні». А 8-й раніцы ў нядзелю супрацоўнік КДБ упільнаваў на аўтастанцыі ў Глыбокім актывіста **Яраслава Берніковіча** і заявіў яму, што дзень давядзецца правесьці пад «хатнім арыштам». А 9-й раніцы ў нядзелю па дарозе на Менск міліцыя затрымала машыну актывіста з Гарадку **Леаніда Гаравога**. У РУУС Гарадзэнскага раёну даставілі кіраўніка абласной арганізацыі БНФ **Сяргея Мальчыка**, кіраўніка Незалежнага прафсаюзу «Азоту» **Сяргея Антусевіча** і

прафсаюзнага актывіста **Анатоля Хацько**, на машыне якога яны ехалі. У аўто Антусевіча рэніцай аказаліся парэзанымі колы. Слоніmsкіх актывістаў **Івана Бедку** і **Віталя Ешана** выклікалі ў нядзелю ў РУУС да міліцыянта **Лагуціка** «для гутаркі». **Юр'ю Маскоку** загадалі зьявіцца 14 кастрычніка ў райваенкамат «для перарэгістрацыі». Міліцыя зьяхла зь менскага цягніка гомельскага актывіста **Андрэя Цянюту**. Хлопца адвезьлі дамоў і пакінулі ля пад'езду варту. У Берасьці затрымалі аўто юрыста **Рамана Кісьляка**, заявіўшы, што кіроўца падазраецца ў зьдзяйсненьні ДТЗ. Ленінскі суд Магілёва пакараў актывіста БНФ **Зьмітра Салаўёва** 5 суткамі адміністрацыйнага арышту. Судзьдзя **Ірына Сарока** прызначыла яго вінаватым у зьдзяйсненьні адміністрацыйнага правапарушэньня. Паводле пастановы, ён спраўляў фізыялягічную патрэбу на вул. Крыленкі, у цэнтры гораду. Супраць Салаўёва сьведчылі судовы выканаўца гаспадарчага суду **Аляксандар Гладкі** ды будаўнік фірмы «Армстрой» **Андрэй Гладынец**. У Нясьвіжы затрымалі Насту Азарку. Баранавіцкіх актывістаў **Яраслава Грышчэню** і **Віктара Парначова** затрымалі ў Менску 13 кастрычніка, адвезьлі ў Баранавічы і судзілі. У Мстах выпісалі пазоў на 14 кастрычніка актывісту **Алесю Зарамбіюку**. Яго «падазраюць у крадзяжы ноўтбука».

АНДРЭЙ ЛЯНЖЭВІЧ

СП

10 кастрычніка суд Ленінскага раёну Горадні даў старшыньцы незалежнага Саюзу палякаў Анжаліцы Борыс 460 тыс. руб. штрафу, зьвінаваціўшы ў «кляянцы». За тое самае атрымаў 10 сутак журналіст часопісу «Magazyn polski на emigracji» Ігар Банцар. У часе працэсу Борыс (на фота зьлева) гарача падтрымлівалі.

Ці мусіць Дзянісаў вяртаць заклад?

Прэтэнзіі да былога палітвязьня мае Жанна Ямайкіна, каардынатарка кампаніі «Падары свабоду палітвязьню».

Нагадаем, што неабходную суму сябры і знаёмыя Дзяніса Дзянісава збіралі некалькі тыдняў. У выніку віцебскага актывіста незарэгістраванага руху «Бунт» у красавіку выпусцілі пад заклад. А пасля крымінальную справу Дзянісава зусім прыкрылі.

Паўстала пытаньне вяртаньня грошай ахвярадаўцам. Спн. Ямайкіна, якая займалася зборам сродкаў, пачала турбаваць Дзянісава, доўгі час не магла зь ім убачыцца. Пры канцы жніўня высветлілася, што Дзяніс заклад забраў, але... нібыта быў абрабаваны невядомымі. «Учора я іх атрымаў, але пакуль ішоў дамоў, на мяне напалі трое, зьбілі і адабралі грошы», — перадае словы Дзянісава Жанна. Паводле ягоных словаў, піша дзяўчына, Дзянісаў быў адзін, у міліцыю не зьвяртаўся, бо палічыў гэта марнай справай — не запомніў у цемры твараў.

«Мне не хапіла ні фізычных, ні душэўных сілаў правяраць яго словы», — кажа Жанна. Яна не выключыла магчымасьці нападу на Дзяніса, але й ня надта яму давярае: «Пасля той сустрэчы я даведлася ад людзей, што ахвяравалі сродкі, наступнае: на пытаньне, ці можа Дзяніс вярнуць грошы, той адказваў — грошы ў Ямайкінай і яна іх ужо раздае».

Дзянісаў цяпер у Польшчы, вучыцца па праграме Каліноўскага.

Гэта ня першая гісторыя, звязаная зь

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Дзяніс Дзянісаў.

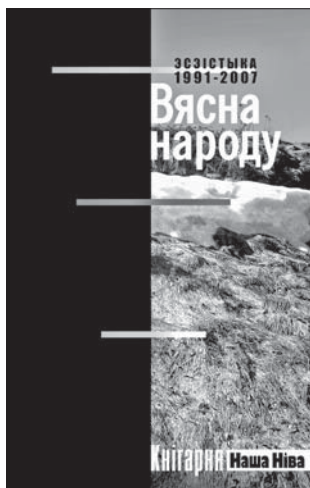
Дзянісамым. У ліпені 2006 г. у інтэрнэце зьявілася інфармацыя пра выкраданьне Дзяніса. Яго нібыта затрымалі невядомыя і вывезлі на тэрыторыю Расеі. Уся інфармацыя пра тое выкраданьне грунтавалася на словах самога затрыманага, бо сьведкаў не было. Але ў праўдзівасьці гісторыі тады сумняваўся нават шмат хто з палітвязьняў Дзяніса.

Навіна пра зьнікненьне граповага закладу, сабранага неабьякавымі людзьмі, выклікала шырокі розгалас у сьцеўе. Зьявілася інфармацыя, што Дзянісаў разлічыўся з часткай ахвярадаўцаў. Як паведаміла Ж.Ямайкіна, інфармацыя

пацьвердзілася са словаў людзей, якім грошы ўжо вярнулі, і з дасланага ёй Дзянісамым ліста. Пакуль вернутыя каля 60% ад усёй сумы. Таксама ў сваім лісьце Дзяніс не праліў святло на акалічнасьці страты закладу, ды не патлумачыў сваіх паводзінаў. Па-ранейшаму частка людзей жадае вярнуць свае грошы. Але такіх няшмат. Большасьць наведнікаў сайтаў, якія камэнтавалі навіну пра Дзянісава, не шкадуюць, што дапамаглі яму вырвацца з турмы. «Галоўнае — мы выявілі салідарнасьць з чалавекам, што быў у бядзе» — мяркуе большасьць камэнтатараў.

Сямён Печанко

ЗЬБЯРЫ КНІГАРНЮ «НАША НІВА»

Весна народу

Зборнік эсэ, друкаваных у газэце «Наша Ніва» у 1991—2007 гадах, выяўляе разьвіцьцё нацыятворчай ідэі ад Сяргея Дубаўца да Андрэя Баранова.

Весна народу: Эсэістыка 1991—2007 / Укладальнік Алесь Кудрыцкі. — Вільня: Інстытут беларусістыкі, 2007. — 342 с. — (Кнігарня «Наша Ніва»)

шукайце ў кнігарнях і ў незалежных распаўсюднікаў

Дзякуй

Сільвестру Б. зь Вялікай Брытаніі.

Генадзю К., Андрэю А., Уладзімеру Ж. зь Менскага раёну.

Мікалаю В. зь Гружанскага раёну.

Алесью Р. зь Наваполацку.

Т.Ш., С.Р. зь Бярозаўскага раёну.

Аляксандру К., Анатолю Г., Паўлу С. зь Берасьця.

Анатолю І. зь Чэрвеньскага раёну.

Уладзімеру Ц., Фёдару Г. зь Мазырскага раёну.

Віталю П. зь Бераставіцкага раёну.

Сяргею К. зь Сеньненскага раёну.

Алене М., Галіне Л., Ніне К., Сяргею К. зь Горадні.

М.С., Міхасю Т. зь Слуцкага раёну.

К.К., В.Л. зь Шаркаўшчынскага раёну.

Любові Ш., Юліі П., Канстанціну С. зь Віцебску.

Вікторыі К. зь Пінскага раёну.

Аляксандру М. зь Гомелю.

Ю.Б. зь Кобрынскага раёну.
 Валер'ю П. зь Баранавічаў.
 Сяргею Ч. зь Лідзкага раёну.
 Яўгену Б. зь Глыбоцкага раёну.
 А.К. зь Магілёва.

Вальдэмару В. зь Маладэчанскага раёну.

Георгію М., Арсеню Л., Л.Б., Галіне В., Ніне Ш., Ігару Д., Святлане В., Л.Л., Сяргею Я., Ірыне Ц., Сяргею У., Алене Л., Глебу Х., Віталю К., Валянціну Л., Валер'ю Д., Эльяшу Б., Людміле Л., Васілю Б., Святлане С., Аляксандру К., Міхаілу Ж., Аляксандру Ф., Вользе Ч., Д.М., Валянціне К., Марыі І., Я.А., Юр'ю Л., Ніне К., Ларысе К., Мікалаю Л., Д.Ш., Георгію Ш., Георгію С., Рагнедзе А., Аляксандру З., Станіславу Р., Яўгену Л., Уладзімеру Ш., Натальлі Г., Вячаславу Х., Святлане Х., Але Т., М.А., Фёдару К., Ігару С., У.П., Міхаілу Ч., В.Г., Аляксандру С., Анатолю І., Д.К., Вользе А., Мікалаю С., Кірылу М., Алесью Дз., В.Г., В.Н., А.Р., Ю.Ф., Аляксандру А., Ю.В., Ігару П.,

Лідзіі М., Мікалаю А., Адаму М., Валянціне В., Івану Ш., Ніне К., Ч.В., І.Дз., Мікалаю П., Інэсе Б., А.Б., Тамары Т., Ігару Г., Віктару Д., І.С., Аляксандру П., Т.П., А.Б., Ірыне К., А.А., Вользе В., Паўлу Н., Леаніду Л., Валерыю П., В.П., А.С., Алене К., Н.С., Людміле Ж., Аляксандру К., Натальлі Б., Л.С., В.Д., Георгію П., А.К., Святлане Б., Тацяне В., Валянціне Т., А.С., В.К., Уладзімеру А., А.К., Івану Б., У.З., Сяргею Т., Т.В., Івану К., Івану Н., В.З., А.П., Паўлу Е., Марыне У., Вікторыі Ш., Л.П., Ганьне П., Уладзімеру П., В.А., А.К., Г.П., Аляксандру Л., Дз. С., Т., Людзьміле Ш., С.К., Генадзю Р., Ірыне М., А.Р., Алегу Т., Васілю К., Віктару К., Міхаілу Т., Уладзімеру Г., Святлане Р., А.Р., Тацяне В., Максіму Ш., Вандзе К., Тамары П., Аляксандру Ш., Зіне К., Юліі Дз., А.К., Марыі Г., Л.К., Мікалаю М., Ягору М., Натальлі Ш., Сяргею З., Андрэю Ш., М.Б., Уладзімеру Ж., Якубу Л., В.К., Маргарыце С.,

З.С., Генадзю Б., Тацяне Я., Лідзіі П., Н.Ж., М.Г., Аляксандру Ж., Валянціне Д., В.Б., Паўлу К., Марыне Б., Людміле Б., Я.К., В.П., К.П., Юр'ю М., Ігару Я., Уладзімеру Г., Натальлі К., Анатолю К., М.К., Уладзімеру К., Яніне Р., Зьмітру В., Н.А., Эдуарду З., В.Ч., Л.В., Георгію Г., Георгію Л., Ю.Ш., Аляксандру М., Крысьціне Л., Валянціне Ш., Эдуарду К., А.Г., Юр'ю Б., Тацяне Г., А.В., Зінаідзе К., Віталю Ч., Андрэю Н., Сяргею Ш., Мікалаю Дз., Юр'ю С., В.С., Аляксандру Б., Рэгіне К., Лідзіі І., В.Д., Яўгену М., Натальлі Д., Андрэю С., Р.М., Алесью М., Г.Л., Івану Ф., Тацяне К., Н.К., Тацяне П., Багуславу У., Л.Г., С.Р., І.В., Тацяне Ш., Алісе К., Мікалаю К., Сяргею Б., Т.Я., Яўгену К., Віктару Д., Алёўціне В., Міхаілу З., Н.К., В.Ц., Віктару В., С.К., Зьмітру С., Уладзімеру І., Канстанціну Ш., Міхаілу Т., Казімеру Г., П.Д., В.К., Ларысе Б., Віталю З., Т.Д., П.Л., Але Х., Я.Л., А.С., Ільлю І., Уладзімеру З. зь Менску.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828				
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
	Рахунак ат- рымальніка	3012 206 280 014	Асабовы рахунак		
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
	Від аплаты			Дата	Сума
	За газэту "Наша Ніва"				
	Агулам				
Касір	ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828				
	МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
	Рахунак ат- рымальніка	3012 206 280 014	Асабовы рахунак		
(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)					
	Від аплаты			Дата	Сума
	За газэту "Наша Ніва"				
Агулам					
Касір	М.П.				

Каб штотыдзень атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і грошы за газэту. Кошт на месяц — 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by, паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім у блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначаць адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.

Па пытаннях атрымання газэты пытайцеся Рамана.

Нацыянальная эліта зь мячыкамі

Чаму я пачынаю з фашыстаў, гаворачы пра спорт? Піша Яраслаў Крываль.

Віншую, суайчыньнікі! Нашы выйгралі! Жаночая зборная краіны па баскетболе перамагла хеўру моцных саперніцаў і дамаглася нечуваных вынікаў — трэцяе месца на чэмпіянаце Эўропы. Радасьць напаўняе сэрца кожнага грамадзяніна, калі ён бачыць сваіх, такіх родных, дзяўчынак, якія ладненька стаяць на п'едэстале ў спартовых строях, з бронзавымі мэдалямі на шыях, якія з захапленьнем, прыціскаючы далоні да сэрцаў, сыпяваюць наш гімн! І над усёй гэтай прыгажосцю лунае наш гонар, наш родны, наш прыгожы сьцяг, сымбаль перамогі, сымбаль прыгажосці, сымбаль аб'яднанага народа! Ўзьвіся, наш чырвона-белы штандар, над нашымі чэмпіёнкамі! Слава нашай арыйскай расе! Няхай вечно жыве правадыр!

Не палохайцеся, я проста жартую. Прабачце мне мой сарказм. Прайшло ўжо дастаткова часу, і можна толькі пасмяяцца з убогасці прыхільнікаў Гітлера і да яго падобных дыктатараў. Даўно ўжо адкрытыя архівы, кожны можа прачытаць гісторыю прыгнечання народу, гісторыю запалохваньня і генацыдаў, але, але... Дубаломы ўсё роўна ірвуць глыткі, даказваючы, што Гітлер нібыта быў выдатным гістарычным дзеячам, бо пабудаваў моцную эканоміку, запалохаў увесь сьвет сваёй арміяй і... дамогся спартовага росквіту.

Менавіта пра спорт і хацелася б пагаварыць. Але спачатку давайце разьбярэмся ў тэрміналегіі. Калі я кажу пра спорт, я ня маю на ўвазе адцісканьне ад падлогі кожную раніцу, фітнэс вечарамі і басэйн у выходныя. Спорт — гэта праца, якой займаюцца не дзеля падтрыманьня прыстойнай фігуры. Спорт — гэта прафэсія, за якую атрымліваюць грошы, мэдалі і прывілеі, на якой марнуецца здароўе, вольны час і ўласнае жыцьцё. Спартоўцы — аб'екты грамадзкае ўвагі, публічныя асобы, будучыя інваліды. Спартоўцы — сучасныя глядытары, яны штодня папіраюць на забаву разнастайнае публікі.

Чаму я пачаў з фашыстаў, кажучы пра спорт? Таму што спорт ёсьць адной з асноваў таталітарных рэжымаў. Ён падняе каштоўнасьці і адцягвае ўвагу

ад праблемаў. Ён стварае штучныя радасьці і штучнае пчасьпе. Нашыя дзеткі пакуль хварэюць на шчытападобную залозу, войска шчэ ня стала прафэсійным, а беларускія дыплёмы дагэтуль не прызнаюцца ў Эўропе, але гэта ўсё лухта. Халера яе бяры, тую сацыялку! Затое мы ўцёрлі насы ўсім гэтым чэшкам, харваткам і іншым макароньнікам! Нашыя дзеўкі зь мячыкамі перабегалі іхных дзевак зь мячыкамі! Да здравствуе Беларусь!

Тыповая зьява для несвабоднага грамадства. Падчас Бэрлінскай Алімпіяды ў 1936 годзе Германія перажывала цяжкія часы, але ўвагу нацыі прапагандысты адцягвалі на міт «звышдасканаласьці арыяцаў». Падчас чарнобыльскай трагедыі савецкія тэлегледачы спакойна елі радыёактыўную кілбасу пад футбол-хакей і фігурнае коўзаньне. І каму якая справа да свабоды слова ці расстрэлу рабочага мітыngu, калі перад вачыма лунаюць *нашыя канькабежцы*.

Вядома, разьвіты спорт не зьяўляецца асаблівасьцю толькі таталітарных рэжымаў, ім жывуць шмат людзей і ў свабодных краінах сьвету. Аднак там ён рэкламуе тавары спажываньня, стыль вопраткі і розныя прыбамбасы, а не любога генэралісімуса, пад апекай якога «нашы» кінулі далей і скокнулі вышэй. У прыгнечаных краінах спорт не яднае нацыю, а мацуе ўладу і цешыць дыктатараў. Рамзан Кадыраў і Ўдай Хусэйн — вось дзе сапраўдныя аматары футболу ў вольны ад катаваньняў час.

«Дык што нам, увесь час заганыцца? Дайце нам пазабаўляцца-пацешыцца, а то так і дах можа зьехаць!» — абурьцца нацыянальная эліта. Спакойна, паважанае спадарства, ніхто не прымушае вас увесь час думаць толькі пра лёс Беларусі. Але я вазьму на сябе смеласьць даць невялічкую параду. Замест праглядаваньня пад півна футбольнага матчу бярыце ў рукі мячык дый бяжыце на поле, падыхайце паветрам, разамніце мускулы. Адкладзіце куды падаль «Прэссбол», выкіньце ў сьмегніцу «Советский спорт» і пачытайце Оруэла ці Чапэка. Глядзіце «Дыскавэры» і мастацкія фільмы, чытайце старую і новую літаратуру,

катайцеся на роварах і лыжах, гэта і прыемна, і карысна. І перастаньце забіваць свае галовы прозьвішчамі спартоўцаў і лічбамі чвэрцьфіналаў, у іх няма ніякага сэнсу.

Абаронцы «Советского спорта» пакрыўдзьяцца і спытаюць: «А чым культура лепшая за спорт? Чаму яна мае сэнс, а спорт ня мае?» А таму, што музыка, літаратура і мастацтва ня так залежыць ад часу, дасягненьні культуры можна скарыстаць у любы момант, і на іх аснове стварыць новы, непаўторны шэдэўр, якім будуць захапляцца праз стагодзьдзі. А што можна зрабіць са спартовымі ведамі і навошта?

У спартовай рубрыцы «Нашай Нівы» паважаны мной Зьміцер Панкавец піша, што «краіна прагне камандных перамог». Апісваючы посьпех беларускіх баскетбалістаў, сумуе, што «баскетбол па-ранейшаму ня ўжлочаны ў сьпіс відаў спорту, якія маюць дзяржаўныя датацыі і льготы». Не магу пагадзіцца са Зьмітром. Краіна прагне пераменаў, ёй неабходныя рэформы, а не датацыі баскетбалістам. Народу даўно навязалі штучныя каштоўнасьці, і замест самаадукацыі людзі з азартам глядзяць футбол і набываюць лятарэйныя фанцікі. І ўжо незразумела, ці то нам трэба тужэй зацягнуць паясы, ці то набудаваць лядовых палацаў на кожным полі.

Сяргей Дубавец, на якога часам спасылаецца пан Панкавец, лічыць спорт матчамасьцю беларусізацыі грамадства. Але схема «адукацыя праз спорт» мае сэнс толькі тады, калі «адукацыя праз адукацыю» не прайшла. Я не спрачаюся з тым, што спорт павінен быць беларускім, але Беларусь не павінна замыкацца на спорце, пакуль не дасягне свабоды. Ёсьць іншыя, больш важныя справы, чым стаяньне на стадыёнах.

Алімпійскія Гульні ў старажытнай Грэцыі мелі сваімі ўдзельнікамі не прафэсійных спартоўцаў, а ваяроў, нацыянальную эліту. Алімпійцы імкнуліся да дасканаласьці духу і цела, не да півна-відовішчаў. І па сканчэньні спаборніцтваў ізноў апраналі дасьпехі, каб бараніць свае гарады. Залаты прыклад для эліты сучаснай.

У Гомелі разьбіўся верталёт

У аўторак у аэрапорце «Гомель» у часе трэніровачных аблётаў абрынуўся звышлёгкі гелікоптар АК-1, які належыць прадпрыемству «Гомельхімавіясэрвіс». На борце былі два лётчыкі. Яны моцна пабіліся і трапілі ў шпіталь.

Трагічны выбух у кацельні

15 кастрычніка ў вёсцы Разьдзяловічы (Ганцавіцкі раён) адзін чалавек загінуў, пяць параненыя. У кацельні выбухнуў кацёл, абваліліся дах і пліты перакрышчця. Кацельня працавала на брыкеце і вугалі. Кацёл жа быў яшчэ навутокі — выраблены ў 2004 г.

Сястра Жаклін Кенэдзі і яе нявестка ўслаўляюць Радзівілаў у ЗША

У Беларусі мала хто ведае, што мужам малодшай сястры Жаклін Кенэдзі-Анасіс — Лі (на фота) — быў нашчадак магутнага роду Радзівілаў князь Станіслаў. Лі Буўе і князь Станіслаў Альбрэхт Радзівіл пабраліся шлюбам 19 сакавіка 1959 г. Вялікі аповед Алены Якжык і Марыны Загорскай пра сям'ю, што працягвае 600-

Гэткі самы гелікоптар лётаў сёлета над «Дажынкамі».

САМЁН ПЕЧАЊО

гадовую дынастыю Радзівілаў, зьявіўся ў інтэрнэт-газэце «Салідарнасць», якую можна чытаць у Інтэрнэце на адрасе gazetaby.com.

Каб схаваць недастачу, падпаліла краму

19-гадовая магазыншчыца з пасёлку Дружба (Магілёўшчына), каб стаіць недастачу, што набегла ў яе за час працы, а 5-й ранічкі потайкі ўвайшла ў краму, абліла бэнзынам сьцены, дзверы і чыркнула запалкай. Пажарнікі прыехалі хутка й пагасілі. А сьледчыя зь міліцыі выкрылі, што пажар быў толькі інсэнізацыяй.

Ракі зімуюць

Згодна з Правіламі вядзеньня рыбацтва з 15 кастрычніка пачынаецца

забарона на лоўлю вузкапалага рака. Дзейнічае яна да 15 ліпеня. Шыракапалы ж рак у Беларусі рэдкі, сустракаецца ў паўночных і паўночна-заходніх раёнах, і абаронены Чырвонай кнігай.

Мілінкевіч адкрыў турнір па грэка-рымскай барацьбе

У Віцебску пачаўся міжнародны турнір па грэка-рымскай барацьбе на прызы Ігара Каныгіна. Славуты віцебскі барацьбіт быў чэмпіёнам сьвету, тройчы Эўропы і срэбным прызэрам Алімпіяды ў Маскве. На адкрыцьці турніру спартоўцаў ды глядачоў чакаў сюрпрыз. Сярод афіцыйных асобаў знаходзіўся Аляксандар Мілінкевіч. На турнір ён прыехаў на асабістае

запрашэньне Ігара Каныгіна.

Злы начальнік зьніжае прадукцыйнасьць працы падначаленых

Начальнік «з бізікам» — шкода для фірмы. Абражаныя супрацоўнікі пачынаюць працаваць горш. Да такіх высноваў прыйшлі спэцыялісты з унівэрсытэту Флярыды. 30% «пакрыўджаных» наўмысна пачыналі працаваць павольней ці наўмысна рабілі памылкі. Сярод звычайных супрацоўнікаў паказьнік складае толькі 6%. 39% бралі бальнічныя, хоць са здароўем ніякіх праблемаў ня мелі. Яшчэ 24% «пакрыўджаных» максымальна зацягвалі свае перапынкі і перакуры на працы.

МБ; «Звязда», БЕЛТА, Эўрапейскае радыё для Беларусі, generation.by

GAZETABY.COM

АПЫТАНЬНЕ НА NN.BY

Хто вінаваты ў паразе беларускіх футбалістаў ад Люксембургу?

трэнэр Штанге	39 (19.8%)
змова футбалістаў	19 (9.6%)
Лукашэнка	91 (46.2%)
Апазыцыя	45 (22.8%)
выбар стадыёну	3 (1.5%)

Усяго прагаласавала: 197

Найбольшыя падаткаплатнікі Беларусі

У I паўгодзьдзі 2007 г. 30 найбуйнейшых падаткаплатнікаў Беларусі фармавалі 42% усіх падаткавых паступленьняў кансалідаванага бюджэту. За аналягічны пэрыяд мінулага году TOP-30 даваў 35,95%, а ў 2004 г. — 26,85%.

Традыцыйна найбуйнейшым падакаплатнікам Беларусі зьяўляецца Мазырскі НПЗ. У I паўгодзьдзі 2007 г. ён даў 5,63% усіх падаткавых паступленьняў краіны. На другім месцы — ААТ «Нафтан» (4,88%). У выніку зьмянення цэнаў, схемаў пастаўкі нафты і падаткаў у гэтым сэктары доля гэтых двух прадпрыемстваў скарацілася з 11,62% у 2006 г. да 10,51% у 2007 г. Да піку нафтавага буму ў 2004 г. гэтыя прадпрыемствы давалі 7,35% падаткаў бюджэту.

Шэраг зьменаў у TOP-30 падаткаплатнікаў дазваляе зрабіць выснову пра тое, што вымушаная перабудова Беларускай эканомікі не за гарамі. Яе рухавіком будзе не ідэалія, а банальны дэфіцыт грошай у бюджэце і ў прадпрыемствах.

Нафтавы праклён альбо выратаваньне?

Пры сьняжышнай структуры эканомікі і якасьці афіцыйнага клімату ўстойлівасьць дзяржбюджэту цалкам залежыць ад жменькі традыцыйных прадпрыемстваў і сэктараў. Сярод іх — толькі тая камэрцыйная арганізацыя, якая атрымлівае лася кавалкі таго ці іншага рынку. Празь некаторы час, калі мяняюцца фаварыты, яны з TOP-30 знікаюць. Так, у 2004 г. на высокай, 16-й пазыцыі знаходзілася ІП «Літаско Беларусія», што давала 0,49% падаткаў краіны і 1,5% сталіцы. Сьняня сярод лідэраў падаткаплатнікаў яго няма.

У мінулым годзе ў тройку прызэраў увайшло расейскае ІП «Юнівэст-М» (2,88% усіх падаткаў), а ІП «Лукойл-Беларусія» заняло 7-е месца (1,41%). У I паўгодзьдзі 2007 г. гэтае прадпрыемства ўмацавала свае пазыцыі і паднялася на 5-е месца, павялічыўшы свой унёсак у фармаваньне Беларускага бюджэту — да 1,13%.

Нягледзячы на гэтыя зьмены, нафтагазавы і энэргетычны сэктары застаюцца важнейшымі донарамі Беларускага бюджэту. З TOP-30 дванаццаць арганізацыяў прадстаўляюць менавіта гэты сэктар эканомікі, фармуючы 20,92% падаткавых паступленьняў.

Сярод новенькіх гэтага году адзначым зьяўленьне на 20-ым месцы ТАА «Трайпл». Гэтае фармальна прыватнае прадпрыемства ўладкавалася ў праграмы і схемы працы дзяржавы і атрымала права працаваць на розных прыбытковых сэгмэнтах рынку. Адсюль і павелічэньне ягонага часткі ў падаткавых паступленьнях з 0,22% у 2006 г. да 0,38% у I паўгодзьдзі 2007 г. (у 2004 г. «Трайпл» наагул адсутнічаў у першай сотні галоўных бюджэстваральных прадпрыемстваў).

Пры памяншэньні часткі нафтанкі рэзка вырасла частка падаткавых паступленьняў ад «Белтрансгазу». У 2004 г. гэты газавы манопаліст даваў крыху болей за 1% падаткавых паступленьняў. У I паўгодзьдзі 2006 г. — ужо 2,43%, а ў гэтым — 4,27%.

Алькагольная залежнасьць

Адсутнасьць матывацыі кіраўніцтва прадпрыемстваў, нізкая якасьць кіраваньня, рост траты, дэфіцыт сучасных тэхналягіяў і ўменьня прадаваць тавары зьяўляюцца прычынамі вылету з TOP-30 многіх буйных прамысловых прадпрыемстваў. На фоне такой тэндэнцыі адзін сэктар асабліва трывала (з пункту гледжаньня напаяльнасьці бюд-

жэту краіны) умацаваў свае пазыцыі. У сьпісе трыццаці вядучых падаткаплатнікаў краіны пяць зьяўляюцца чыстымі вытворцамі алькаголю — яны даюць 2,66% падаткаў Беларусі, г. зн. разам зьяўляюцца трэцім пасьля НПЗ падаткаплатнікамі краіны. У TOP-30 увайшлі таксама ГТФ «Нёман» і ТАА «Тытунь-Інвэст».

Актывы і пасьівы

Акрамя імклівага павелічэньня часткі падаткавых плацяжоў ААТ «Белтрансгаз», адзначым яшчэ два рэзкія скачкі ўгару. Першы прадэманстраваў РУП ВА «Беларуськалій». Ён падняўся з 13-га месца ў мінулым годзе на 4-е ў гэтым, павялічыўшы свой унёсак у падаткавую капілку краіны з 0,78% да 2,11%. Дабіцца такога выніку дапамаглі рост цэнаў і попыту ва ўсясьветнай эканоміцы на калійныя ўгнаеньні.

Парадаваў кіраўніцтва другі яркі карпаратыўны пасьпех. У 2005 годзе ААТ «Белшына» займала 31-е месца ў сьпісе асноўных падаткаплатнікаў краіны (0,28% падаткаў краіны). У 2006 г. прадпрыемства было 28-ым з практычна такім жа вынікам — 0,29% падаткаў кансалідаванага бюджэту. Выбуховы рост адбыўся сёлета. ААТ «Белшына» заняло 8-е месца і павялічыла сваю падаткавую частку да 1,01%.

Калі падаткавы пасьпех «Белшыны» супадае з павелічэньнем вытворчасьці, то яшчэ адзін карпаратыўны лідэр — РУП «Беларускі мэталюргічны завод» паказвае проста супрацьлеглыя тэндэнцыі. На

тле павелічэньня аб'ёмаў вытворчасьці прадпрыемства вымушанае траціць больш грошай на энэргарэсурсы. Ды і апэтыты дзяржавы растуць. У такой сытуацыі частка падаткавых плацяжоў БМЗ у кансалідаваным бюджэце ўпала з 1,47% у 2004 г. да 1% у 2007 г.

Прадпрыемствы энэргетыкі таксама адчулі новыя цэны на газ. Практычна ўсе аблэнэрга пагоршылі свае пазыцыі з пункту гледжаньня іхнага значэньня для папаяньня бюджэту. У 2006 г. РУП «Менскэнэрга» даваў 1,86% кансалідаванага бюджэту, у гэтым — усяго 0,95% (амаль удвая меней). ГРУП «Гомельэнэрга» — 1,13% і 0,73%, РУП «Віцебскэнэрга» — 1,26% і 0,69%, РУП «Гроднаэнэрга» — 0,66% і 0,32%, РУП «Магілёўэнэрга» — 0,65% і 0,31% адпаведна.

РУП «Менскі трактарны завод» мае нашмат болей свабоды ў цэнаўтварэньні, але і гэты прамысловы гігант устойліва страчвае сваё значэньне для бюджэту. Калі ў 2004 г. МТЗ даваў 0,58% падаткаў краіны, то ў гэтым толькі 0,39%. Другі гігант машынабудаваньня — МАЗ — павялічыў сваю падаткавую частку ў 2007 г. у параўнаньні з 2006 г., але да ўзроўню 2004 г. (0,29% супраць 0,87%) ён відавочна не дацягнуў.

У параўнаньні з 2004 г. TOP-30 бюджэтаўтваральных прадпрыемстваў краіны пакінулі ЗАТ «Атлант», РУП «Гомсельмаш», ААТ «Гродна Азот», ААТ «Магілёўхімвалакно», ААТ «Палімір», ПРУП «Менскі маторны завод».

Яраслаў Раманчук, «БелГазета»

Найбуйнейшыя падаткаплатнікі Беларусі

№ у 2007 г.	Прадпрыемства	Удзельная вага падаткавых плацяжоў у агульнай суме падаткавых паступленьняў кансалідаванага бюджэту, %			Аб'ём сплечных падаткаў, \$млн. у 2007 г. (усе падаткавыя плацяжы ў 2007 г. п'януцца на ўзроўні каля \$18 млрд.)
		2004 г.	2005 г.	2006 г.	
1.	ААТ «Мазырскі нафтаперапрацоўчы завод»	3,81	6,64	5,63	1000
2.	ААТ «Нафтан»	3,54	4,98	4,88	880
3.	ААТ «Белтрансгаз»	1,05	2,43	4,27	770
4.	РУП ВА «Беларуськалій»	1,79	0,78	2,11	380
5.	ЗП «Лукойл-Беларусь»	-	1,41	1,68	300
6.	ЗП «Юнівэст-М»	-	2,88	1,13	205
7.	РУП «Менск Крышталь»	1,35	1,08	1,05	190
8.	ААТ «Белшына»	31-е месца, 0,28	0,29	1,01	180
9.	РУП «Беларускі мэталюргічны завод»	1,47	1,02	1,00	180
10.	РУП «Менскэнэрга»	1,29	1,86	0,95	170
11.	ГРУП «Гомельэнэрга»	0,84	1,13	0,73	130
12.	РУП «Віцебскэнэрга»	1,05	1,26	0,69	125
13.	СП ТАА «Мабільная лічбавая сувязь»	18-е месца, 0,39	14-е месца, 0,76	0,66	120
14.	РУП ВА «Беларусьнафта»	1,62	1,71	0,65	115
15.	СТАА «Мабільныя ТэлеСыстэмы»	65-е месца, 0,11	45-е месца, 0,15	0,56	100
16.	РУП «Тарадзеньская тытунёвая фабрыка «Нёман»	32-е месца, 0,26	33-е месца, 0,23	0,52	95
17.	РУП «Клімавіцкі лікёра-гарэлачны завод»	0,33	0,4	0,51	90
18.	РУП «Берасьцейскі ЛГЗ «Белалка»	0,76	0,53	0,46	85
19.	РУП «Менскі трактарны завод»	0,58	0,54	0,39	70
20.	ТАА «Трайпл»	За межамі TOP-100, г. зн. меней за 0,073	34-е месца, 0,22	0,38	70
21.	РУП «Белтэлекам»	0,70	0,43	0,37	65
22.	ААТ «Табак-Інвэст»	34-е месца, 0,26	0,37	0,35	65
23.	ААТ «Інтэрэрсвіс»	За межамі TOP-100, г. зн. меней за 0,073	35-е месца, 0,21	0,35	65
24.	РУП «Віцебскі лікёра-гарэлачны завод»	40-е месца, 0,22	0,31	0,33	60
25.	РУП «Горадняэнэрга»	0,36	0,66	0,32	60
26.	РУП «Магілёўэнэрга»	0,37	0,65	0,31	55
27.	РУП «Гомельтранснафта «Дружба»	0,38	37-е месца, 0,20	0,31	55
28.	УП «Віцебскаблгаз»	За межамі TOP-100, г. зн. меней за 0,073	32-е месца, 0,24	0,31	55
29.	РУП «Гомельскі лікёра-гарэлачны завод»	38-е месца, 0,22	0,33	0,31	55
30.	РУП «Менскі аўтамабільны завод»	0,87	36-е месца, 0,2	0,29	50
	Усяго	26,85	35,95	42	

Фэлікс Янушкевіч: «Кожны можа»

«Мне пашанцавала, што я нарадзіўся тут і жыў тут»

— У мяне быў знаёмы паляшук, то яму для поўнага шчасця трэ было аднаму ў балота з хлебам, цыбуляй, бутэлькай гарэлкі, і каб на кілямэтар навокал нікога не было, уяўляеце?

— Магу ўявіць. Толькі я замест гарэлкі ўзяла б крэм ад камароў.

— Але дзе тут у Менску вы знойдзеце балота? Няма балота, і цяжка тут балотным людзям без падтрымкі зямлі. Прыезджаму з балота рэалізаваць свой патэнцыял тут складаней. А мяне зямля падтрымвае. Камяні, храмы, горы. Я горны чалавек, і жыў на гары. Заўсёды ведаў, што жыць буду толькі ў Ракаве. Прапсікі ніколі не мяняў. Мне пашанцавала: тут нарадзіўся, тут жыў. Вучыцца ці працаваць можна і ў іншым месцы — у мяне ёсць выдатная майстэрня ў Менску на Сурганава — а жыць — толькі тут...

Так пачалася размова з Фэліксам Янушкевічам — унікальным чалавекам, мастаком, суўладальнікам (разам з братам Валяр'янам Янушкевічам) унікальнага прыватнага музэю-галерэі, які жыве ва ўнікальным мястэчку Ракаве. Апошнюю акалічнасць спадар Фэлікс няспынна падкрэсьліваў, праводзячы экскурсію для групы менчукоў («Новыя беларусы, — шапнуў ён мне, — як дзеці, чэснае слова»). Новыя беларусы выявіліся ўважлівымі і зацікаўленымі слухачамі. А спадар Фэлікс, як прафэсійны экскурсавод, які ведае, што толькі тры працэнты з пачутага запомніцца, сыпаў жартамі і фактамі, сэнс якіх зводзіўся да наступнага: тут, у Ракаве, цэнтар беларускай геаграфіі, гісторыі, а таксама пуп зямлі і ўвогуле ўсясьвету, а тыя 150 чалавек карэнных ракаўчукоў, што жывуць цяпер у мястэчку — «сур'ёзныя пацаны і дзяўчонкі», здольныя на многае, калі не на ўсё (у найлепшым сэнсе гэтых словаў).

«Ракаў падцягвае пад сябе»

І гэтаму лёгка паверыць. Ракаў — адна зь вёсак валожынскага раёну, якую так і хочацца назваць смачным словам «мястэчка», і якая здолела захаваць тоеснасць, набытую за вякі. Падобна, тут адно зь месцаў, дзе таямнічая плынь жыцця выбіваецца з пластоў часу на паверхню і віруе асабліва моцна. Яшчэ з шашы Менск—Горадня адкрываецца цудоўны від: даліна, вежы касцёла, ма-

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

каўкі царквы, россып дамкоў... Захавалася тут прыгажэнная старажытная пляніроўка, ёсць і гарадзішча, і пудадзейная крыніца, і старыя-старыя могілкі, і вельмі жывы кірмаш па выходных... Тут, у вёсцы, дзе жыве 2500 чалавек, аж тры музэі! Напрацаваны пакаленьнямі дух вее над гэтым месцам.

— Гэты дух дысцыплінуе і трымае і прыезджых, — падкрэсьлівае спадар Фэлікс. — Ракаў падцягвае і перароблівае іх пад сябе. Гэта адчуваюць нават алькаголікі і трымаюцца ў рамках. У

нас тут ракаўскі трывалы парадак.

Музэй-галерэя

Гэтым парадкам прасякнуты і музэй-галерэя Янушкевічаў.

Комплекс галерэі ўражае: тры вялізныя дамы ствараюць унутраны двор; у адным з дамоў — сам музэй-галерэя, у другім — гатэль з банкетнай залай, трэці стаіць пакуль недабудаваны.

— Прыпынілі будоўлю. У нас не праведзены газ, таму на ацяпленне зімой

«Стварыць уласную цывілізацыю!»

ідзе дванаццаць машын дроваў! Каб яшчэ адзін дом — то ўвесь лес зьвялі б. Пачакаем, пакуль газ падвядуць. У нас тут набыў дом спадар Ломаць, то, спадзяюся, чакаць газу нядоўга засталася, — сьмяецца гаспадар.

Уражвае і падбор экспанатаў, найперш, нейкай цёплай жыцьцёвасцю кампазіцыі. Любоўю, зь якой былі сабраныя ўсе гэтыя рэчы. Вастрынёй позірку чалавека, які іх зьбіраў. Старажытнасьці і карціны, скульптуры і камяні. Тут старадаўняя дзяжа і плякат з Гітлерам на суботніку, ікона сьвятога Міхала і прылада ракаўскага рэзьніка, паліто з выхухлем, у якім фарсілі за тымі саветамі ракаўскія модніцы і з васьмянаццаціга стагодзьдзя прыходзячая кніга ракаўскага касьцёла — усё вельмі арганічна аб'яднана і стварае нейкую магічную ці амаль магічную стужку, пасму, якую, падалося, немагчыма сфоткаць або зняць на відэа. Трэба бачыць на свае вочы, павяртаючыся на голас гаспадара, як у зачараваным коле.

«Я плачу падаткі з гэтага гнязда мастака»

Спадар Фэлікс паказвае галерэю і расказвае:

— Ідзя музэю-галерэі ўзьнікла даўно. Можна, яшчэ тады, калі я ў пятай клясе трапіў ў хатні музэй Апалінарыя Пупкі, які жыў у Івянцы. Зьбіралі мы сваю калекцыю ўсё жыцьцё. У нас дзясяткі тысячачаў экспанатаў. Ёсьць вельмі каштоўныя. Ёсьць такія, якія каштуюць, як цэлы музэй. Прычым паступленьні ідуць кожны дзень. Вось цяпер у Ракаве праводзяць газ, капаюць, дык я набраў у іх траншэях 100 кіляграмаў керамікі.

— А злодзеяў не баіцеся?

— Не, не баюся. На кожнай музэйнай рэчы — моцны радавы заклён, таму злодзеі проста баяцца да іх дакрануцца. І нават калі хто возьме нешта, то потым хутчэй вяртае.

— Экспазыцыю фармавалі самі?

— Самі, сам таксама рыхтаваў тэксты экскурсій. Можна было, канечне, пасадыць нейкую дзяўчонку, каб яна накрэпала тэкст, але навошта? Мне гэта вельмі цікава самому. Не наўся яшчэ гэтым. Вось калі ўсё дабудуем, раскруцім машабна, тады перавяду гэта на іншыя рэйкі. А пакуль раблю сам. Тут наагул ёсьць такая цікавая рэч, цікавая грань паміж тым, што ты робіш сам і што перакладаеш на другіх. Бясьпека дому, цяпло — гэтым займаюся толькі

я. Нельга, каб быў дысбаланс работы: калі ты многа перакладаеш на другіх, то робісься непатрэбным гэтай зямлі ды паміраеш! А я прыслухоўваюся да зямлі і раблю так, як яна мне падказвае. Канечне, у жонкі ёсьць памочнікі па гаспадарцы. Але многа мы робім самі...

— А як складаюцца вашыя дачыненні з афіцыйнымі органамі? І колькі каштуе наведаньне ваш музэй-галерэю?

— Мы плацім падаткі з гэтага гнязда мастака. Кошты для наведвальнікаў — паводле дамоўленасьці. Экскурсія — тры гадзіны. У працэсе экскурсіі садзімся за стол — інфармацыю трэба ўтаптаць (*сьмяецца*). Прычым прадукты ракаўскія, з нашага рынку, сьвежанькія, не зь лядоўні. Мы можам і на начлег пакінуць, і лазьню пратапіць... Сызэма скідак, канечне, ёсьць. Навучэнцаў інтэрнату прыем і бясплатна, а новых беларусаў — не, — зноў сьмяецца гаспадар.

— Вам эканамічна выгадна займацца гэтай справай?

— Мы — мастакі, жывем з карцін, але, у прынцыпе, жыць з галерэі, з атрэ-факт-турызму таксама можна. За час існаваньня маёй галерэі сюды прьяжджалі дзясяткі тысячачаў чалавек. Шчыра кажучы, ніякай выхаваўчай мэты я перад сабой ня стаўлю. Я стаўлю мэту расказаць пра тое, што мне цікава. Але, напэўна, гэта дае нейкую пазытыўную матывацыю, пазытыўныя эмоцыі. Ня можа не даваць!

«Добра, што Ракаў — вёска»

— Бюджэт вёскі — 500 даляраў на год. Гэтага хапае, каб пафарбаваць птыкетнікі. І гэта добра! Дарогі і масты, канечне, падупалі. Калі я быў малы, то ўсё тут было замощана камень у камень, і мы ганялі па іх на роварах, як шумяхеры. А цяпер калюжыны такія, што камаз намёртва засядае. А з другога боку, я бачу ў тым, што Ракаў застаўся вёскай, падтрымку Маці Божай. Чаму? Патлумачу: калі б мы засталіся горадам, як былі пры Польшчы, то бюджэт быў бы нашмат большы, і саветы ўклалі б грошы ў дынаміт, узарвалі б нашыя храмы — а такіх і ў Менску няма, панабудавалі б заводаў, скапалі б унікальны рэльеф. А так нам засталася ўсё, як зрабілі продкі!

«Шляхта не сьпяшаецца, але не спыняецца»

— Раскажыце пра сваю сям'ю. Якой вам бачыцца будучыня вашых дзяцей?

— Жонку Наталечку знайшоў у касьцельным хоры. Я ажаніўся позна. Цяпер мне пяцьдзсят два гады, і ў мяне сын і дачушка. Думаю, што на гэтым мы ня спынемся. Так што шляхта, як бачыце, не сьпяшаецца, але не спыняецца. Дзеці вучацца ў пачатковых клясах у 4-й нацыянальнай гімназіі, о тут, пры ўездзе ў Менск. Я або жонка возім дзяцей у школу — са школы на машыне, сорок кілямэтраў якіх. Гэта не праблема. Школа з эстэчным ухілам, мы ў цэлым ёю задаволеныя. Правільная школа. На першага верасьня швэдзкі пасол на беларускай мове віншаваў дзяцей і раіў, як трэба вучыцца (*сьмяецца*).

Жыцьцё ня трэба прабалтаць. Трэба рабіць яго. Гэтаму трэба вучыць дзяцей з самага дзяцінства, і гэта асноўнае.

Нас пяцёра братоў. Усе самастойныя, усе дабіліся ў жыцьці, чаго хацелі. Два мастакі, скульптар, архівіст, фізык. У траіх з нас дамы тут у Ракаве. Ад бацькоў, ад дзеда нашае стаўленьне да жыцьця, нашае ўменьне слухаць зямлю. Мой дзед адчуваў кропку напружаньня любога каменю: падыдзе, паглядзіць тры хвіліны і паказвае — біце тут, і камень колецца!

«Канечне, я шчаслівы!»

Спадар Фэлікс часта і весела сьмяецца. Здаецца, апошнім часам я і не сустракала такога вясёлага чалавека. Ва ўсіх нейкія праблемы. Шчаслівых не відаць. А ад яго так і праменіцца пазытыў. Не магла не задаць прамога пытаньня.

— Канечне, я шчаслівы! — запэўніў мяне мастак у адказ. — Я раблю толькі тое, што мне цікава, жыю так, як мне хочацца. У гэтым і ёсьць сэнс жыцьця: прыгожа жыць. Радавацца кожны дзень. Што вы гаворыце? Якія абставіны не дазваляюць, хто сказаў? Вось паглядзіце навокал: тут усюды тая сымбаль, якія павышаюць і настрой, і жыцьцёвы тонус: бел-чырвона-белы сыяг, «Пагоня»... Хто ж гэта мне забароніць карыстацца імі ў прыватных уладаньнях? Я раблю толькі тое, што мне цікава. Што нецікава — не раблю. У мяне свая цывілізацыя, якую я зрабіў такой, як хацеў. І стварыць сваю цывілізацыю можа і павінен кожны! Чаго ты хочаш, тое і адбываецца. Хацець толькі трэба як след!

Наталка
Бабіна

Нобэль

за старую добрую літаратуру

Дорыс Лесінг
захаплялася
камунізмам,
фэмінізмам, пасля
суфізмам, была
пэрсонай нон грата
ў краінах апартэіду,
але перадусім яна
заўжды заставалася
пісьменьніцай і ня
можа жыць без
пісаньня.
Падрабязная
творчая біяграфія
Нобэлеўскай
ляўрэаткі гэтага
году.

Брытанская пісьменьніца Дорыс Лесінг лічыцца аўтаркай-фэміністкай. Другая вялікая тэма яе творчасці — гэта жыццё Паўднёвай Афрыкі, дзе прайшло маленства пісьменьніцы, гэта расізм і сацыяльная няроўнасьць. Але Лесінг піша яшчэ і навуковую фантастыку.

Паведамленьне пра ўручэньне нобэлеўскай ўзнагароды засьпела пісьменьніцу ў супэрмаркеце. У свае 87 гадоў яна яшчэ сама езьдзіць закупацца. З крамы дахаты яна паехала на таксоўцы, пад дзвя-

рыма — яна жыве ў перад-месьці Лёндану — яе ўжо чакалі фотарэпартэры. «30 гадоў цягнулася, — сказала яна. — Я атрымала ўсе ўзнагароды ў Эўропе да адной — усе гэтыя чортавы ўзнагароды. Я вельмі рада. Нобэль — як каралеўскі вянец, як покер у картах».

Лесінг — 11-я жанчына-пісьменьніца, якая атрымлівае Нобэлеўскую прэмію ў галіне літаратуры. Лесінг найстарэйшая з усіх уганараваных. «Яна сто працэнтаў заслугоўвае», — падсумаваў Умбэрта Эка.

Яе самыя вядомыя кнігі — «Лета перад зьмярканьнем» (1973), «Успамін выжываньня» (1975), «Пятае дзіця» (1988) і «Падарожжа Бэна» (2000). 10 сьнежня яна атрымае ў Стакгольме ўзнагароду Швэдзкай акадэміі (1,54 млн даляраў) з рук караля Карла Густава XVI.

Лесінг у асноўным піша творы на псыхалягічна-побывацкіх тэмах.

Яна нарадзілася ў Пэрсіі, цяперашнім Іране — яе бацька працаваў у горадзе Керманшах (цяпер гэта горад паме-

рам з Гомель), у тамтэйшым аддзяленьні Imperial Bank, а маці была мэдыстрай. Аднак усё сваё сьвядомае дзяцінства і маладосьць пісьменьніца прабывала ў Паўднёвай Радэзіі, бо ейная суровая матка ў 1925 годзе, насуперак волі мужа, паставіла пераехаць жыць на кукурузную плянтацыю.

Творчасць Лесінг падзяляецца на тры этапы: цікавасьць да камунізму (1944—1956), калі яна пісала радыкальныя тэксты на сацыяльныя тэмы (яна вернецца да гэтых тэмаў у «The Good Terrorist») («Доб-

рая тэарыстка», 1985), кнізе пра 14-гадовую рэвалюцыя-нэрку); псыхалогічныя матывы з фэміністычнаю афарбоўкаю (1956—1969), і ўрэшце захапленне суфізмам (містычна-аскетычнай плыньню ісламскага вучэння), што галоўным чынам адпостравалася ў цыкле фантастычных раманаў «Санорус in Argus Archives» (1979—83). Лесінг вельмі высока цэніць гэтыя творы, крытыкі з аўтаркай не пагаджаюцца. Суфізмам Лесінг зацікавіў аўганска-індыйска-шатляндзкі пісьменьнік Ідрыс Шах (Idries Shah).

Хаця Лесінг была не з каталіцкай сям’і, у маленстве яна хадзіла ў школу пры манастыры, і ёй урэзалася ў памяць, як манахі страшылі яе пеклам. З 13 гадоў яна занялася самаа-

Дорыс Мэй Лесінг (Тэйлар)

нарадзілася 22 кастрычніка 1919 г. у Керманшаху (сёння Іран). У 1925 г. сям’я пераехала ў Паўднёвую Радэзію (сёння Зымбабвэ). Час, праведзены ў Афрыцы, паўплываў на яе творчасць. У 1949 Лесінг з сынам ад другога шлюбу пакінула Афрыку і пераехала ў Лёндан. Аўтар раманаў «Трава сьпявае» (1950), «Марта Квэст» (1952), «Залаты дзеньнік» (1962), афрыканскіх нататак «Вяртаньне дахаты» (1957), зборніку апавяданьняў «Мужчына і дзьве жанчыны» (1963).

Сэлетняя Нобэлеўская прэмія 80-я па ліку для эўрапейцаў. 11 ляўрэатаў — жанчыны, 93 — мужчыны. 24 з іх пісалі ці пішучь па-ангельску, 12 — па-француску, 10 — па-нямецку.

Прэмію брытанскай пісьменьніцы Нобэлеўскі камітэт уручыў з наступнай фармулёўкай: «за поўнае скепсісу, страсьці і празорчай сілы разуменьне жаночага досьведу».

дукацыяй. Ад ня вельмі пчасьлівага дзяцінства ўцякала ў чытаньне — зь Лёндану прыходзілі пасьылкі з кнігамі: Дыкенс, Скот, Стывэнсан і Кіплінг. У 15 гадоў яна пакінула сям’ю, пайшла ў наймы пакаёўкай. Гаспадар даваў ёй чытаць на палітычныя і сацыялагічныя тэмы, а гаспадароў пвагер наведваў яе ў ложку. Яна пачала пісаць, дасылала тэксты ў газэты. У 1937 г. пераехала ў Солсбэры, сталіцу Паўднёвай Радэзіі, працавала тамака тэлефаністкаю. У 19 гадоў пабралася шлюбам з Фрэнкам Вісдамам. Ад яго яна нарадзіла дваіх дзяцей.

Празь некалькі гадоў у пракамуністычным Left Book Club-е яна пазнаёміцца з Отфрыдам Лесінгам (у будучыні — паслом Нямеччыны ва Ўгандзе), сваім другім мужам, якому народзіць сына. Дорыс Лесінг канчаткова расчаравалася ў камунізьме толькі ў 1956 г., калі была задушаная вугорская рэвалюцыя.

Яна дэбютавала раманам «The Grass Is Singing» («Трава сьпявае», 1949), экранізаваным у 1981 г. Гэта гісторыя белаафрыканкі, якая пабралася з фэрмэрам, не хаваючы яго. Пасьля таго, як іх супольнае жыцьцё (як эмацыянае, так і фінансавое) вычарпала сябе, жанчына сьпасьля з сваім чорным служкам. Пасьля выхаду кнігі ў Лёндане, Лесінг адразу ж пераехала з сынам у Эўропу.

Свае ўражаньні ад жыцьця ў Афрыцы яна апісала ў напаяўтабіяграфічнай сэрыі «Children of Violence» («Дзеці гвалту», 1952—65), якая складаецца зь пяці раманаў. Пішучы пра афрыканскае сутыкненьне культуры, пра сацыяльную несправядлівасьць і расізм, а таксама пра канфлікт паміж прыватнымі памкненьнямі чалавека й ягонай грамадзкай сьвядомасьцю, выклікала незадавальненьне ўладаў Паўднёваафрыканскай Рэспублікі і Паўднёвае Радэзіі, у якіх расізм быў дзяржаўнай ідэалёгіяй. У 1956 г. гэтыя краіны абвясцілі Лесінг персонай нон грата. У ПАР

Лесінг трапіла толькі ў 1995 г., каб сустрэцца з дачкою і ўнукамі. Вядома, у той час яе ўжо славілі за тое, за што раней пракліналі.

Цэтлік фэміністычнай пісьменьніцы прыклеіўся да яе пасьля выхаду «The Golden Notebook» («Залаты нататнік», 1962), хаця сама Лесінг ня любіць, калі яе называюць фэміністкай. У гэтым руху яе адштурхоўвае палітызацыя. Тая кніга была наратыўным экспэрымэнтам. Яе гераіня, пісьменьніца Ганна Вульф, якая сама выходзіць дачку, запісвае нататкі з уласнага жыцьця ў чатырох спытках: у чорны — аб сваім афрыканскім досьведзе, у чырвоны — пра палітыку, у жоўты — прыдумкі на тэмы самой сябе, у блакітны — успаміны. Пяты — той самы залаты, вынесены ў заглавак, — павінен стаць экзыстэнцыйным сынтэзам.

«Пятае дзіця» — не настолькі фундамэнтальная праца. Гэта вытрыманая ў стылістыцы фантастыкі жахаў гісторыя сям’і, ідылічнае шчасьце якой руйнуе нараджэньне пярэваратня Бэна. «Падарожжа Бэна» было яе працягам, у якім безаглядная лобовая маці да Бэна прывяла да распаду сям’і. Бэн падрастае, доля закідае яго на поўдзень Францыі, у Бразылію, нарэшце ў Анды, дзе ён дазнаецца пра сваё паходжаньне.

Гераіня «Гадоў перад зьмярканьнем» — кабета ў веку (дарослыя дзеці, муж — вядомы нэўроляг), жыцьцё якой мяняецца пасьля выезду ў якасьці перакладчыка на міжнародную канфэрэнцыю, а гераіня «Успамінаў выжываньня» (у 1981 г. у фільме паводле матываў твору яе грала Джулі Крысьці), глядзячы з вокнаў сваёй кватэры на горад, апанаваны вулічнымі гангстэрамі, пераносіцца (ня толькі ва ўяўленьні) ў далёкае мінулае.

Калі ў 80-я папулярнасьць Лесінг аслабла, тая — хочучы праверыць, ці мае значэньне імя пісьменьніцы — напісала рамана пад псеўданімам Джэйн Сомэрс. Выдавец Лесінг кнігу друкаваць адмов-

іўся, але іншае выдавецтва яе апублікавала, ды яна займела посьпех толькі калі Лесінг прызналася ў сваім аўтарстве.

У Лесінг ёсьць таксама кніга пра яе ўлюбёных катоў. Сама Лесінг любіць прозу XIX ст. за яе, як яна кажа, «дух асуджэньня паводзінаў». Калі ў 1996 г. выйшаў яе раман «Love Again» («Ізноў каханьне») (пра закаханую 65-гадоваю жанчыну), яна тры з паловаю месяцы правяла ў сусветным турнэ, рэклімуючы гэтую кнігу. Вынікам была глыбокая фрустрацыя: «Я казалася выдаўцам, што лепей бы я сядзела ўдома і пісала наступны твор, але мяне не паслухаліся».

Яшчэ праз год яна склала лібрэта да оперы кампазытара Філіпа Гласа «The Marriages Between Zones Three, Four and Five» («Шлюбны паміж зонамі тры, чатыры, пяць»), прэм’ера якой адбылася ў Гайдэльбэргу. Пасьля выхаду ў 1999 г. кнігі «Мара і Дам» (футурыстычны твор пра дваіх дзяцей, што жыўць у новы ледавковы пэрыяд) яна прызналася: «Я надта люблю пісаць. Як сканчаю кнігу, мне смутна робіцца. Пісаньне вызваляе мой розум».

Яна адмовілася прыняць тытул Дамы Брытанскай Імпэрыі, бо, на яе думку, Брытанскай Імпэрыі не існуе. Атрымала мноства прэміяў, напрыклад у 2001 г. Прэмію Прынца Астурыйскага. Яна жыве ў перадмесці Лёндану Гемпстэд і мае сваю старонку ў інтэрнэт-зоне MySpace. Апошнім часам трохі недачувае, дактары тлумачаць гэта наступствамі дзеяньня анты-малярыіных таблетаў, якія яна прымала яшчэ маленькай. Яе брат аглух у 20 гадоў.

Самы новы раман Лесінг «The Cleft» («Вілка») (2007) апавядае пра старога рымскага сэнатара, які стараецца апісаць пачаткі чалавецтва — прадаўную супольнасьць жанчынаў, якія абыходзіцца без мужчынаў. Нават у мацярынстве — нараджаюць толькі дзяўчатак. Але раптам на сьвет прыходзіць хлопчык.

Падрыхтавана паводле gazeta.pl

Сапраўды добрых журналістаў зусім мала

ДОРЫС ЛЕСІНГ

Не, я не пагарджаю газэтамі. Я пра чытваю дзве газэты штодзень, у тым ліку вялікія нядзельныя выпускі, і падпісаная на некалькі тыднёвікаў. Я апантаная чытачка газэтаў. Можна сказаць: фанатка прэсы. Я з таго пакаленьня, якое паспелі пераканаць, што ня ведаць пра падзеі, якія адбываюцца вакол цябе — гэта безадказнасьць, і што такая абыякаваць можа мець вельмі кепскія наступствы.

Але, безумоўна, ёсьць нешта няправільнае ў тым, што сябры, пра чытаўшы рэцэнзію на маю біяграфію ў адной саліднай газэце, хваляцца мне, быццам ня ведаючы, што там палова фактаў — скажоныя.

Я абурваюся ў адказ, а іх мая гэдантычнасьць толькі бянтэжыць. «Што ж, — кажуць яны, — з гэтага можна пасмяяцца». Ага, якраз. Біяграфіі, інтэрвію, навіны пра вядомых і невядомых людзей успрымаюцца толькі як забаўка, а не як факты.

Газэтамі кіруюць дзве асноўныя сілы, якіх мы часта проста не заўважаем. Першая — гэта тое, што мы называем духам эпохі. Ці зьмясьціла б салідная газэта трыццаць-сорак гадоў таму працяглы разважанні пра інтымнае жыцьцё Т.С.Эліята, нават калі яны замаскаваныя пад літаратурную крытыку?

Сьільвія Плат — гэта alter ego шматлікіх жанчынаў, якім мусова бацьце сябе — хаця б час ад часу — у якасьці бездапаможных ахвяраў, зь якімі абышліся брутальна. Як бы прэзэнтавалі Плат гадоў пяцьдзесят таму? Ці захачелі б жанчыны тады ідэнтыфікаваць сябе з ёю? Ня думаю. У нас псыхіка была мацнейшай.

Другая сіла, якая ўплывае на газэту, зьвязаная з тым, што журналіст, пішучы чыпосьці біяграфію ці беручы ў кагосьці інтэрвію, стварае, найперш, свой аўтапартрэт. Адно журналістку зацікавіць мой палітычны досвед, другую — «містыцызм», трэцюю — маладосць у Афрыцы, іншую — маё асабістае жыцьцё, якое, як ім падасца, супадзе з жыцьцём менавіта той маёй гераніні, зь якой яны сябе ідэнтыфікуюць, ці — калі журналісты — мужчыны — якая ім найбольш падабаецца. І такі аднабаковы

«партрэт» пададуць як поўную карціну.

«Вы сапраўды казалі гэта і тое?» — часта пытаюць мяне. Адказ амаль заўсёды адзін і той самы: «Не».

Насамрэч, у журналістыцы, як і ў любой іншай прафэсіі, толькі адзінкі сапраўды добра даюць рады сваёй задачы. Большасьць толькі паўтараюць за іншымі. Прыклады могуць быць рознымі. Музычны ўрываў, які раней хваляваў, становіцца запяганым, калі яго пракручваюць сто разоў у тэлевізійных праграмах. Трапная думка, кідкая фраза, падхопленая і працытаваная ўсімі, «заношваецца» да сьмерці.

Праз такія заганы журналістыкі прамаю творчасць складалася спрошчанае ўяўленьне: гэтая піша пра сэргэгацыю, пасья пра камунізм, затым пра разьнявольне жанчынаў, потым пра містыцызм, па гэтым прыходзіць чарга фантастыкі, сацыяльных тэмаў, а цяпер яна зноў вяртаецца да палітыкі. «Вядома, яна палітычная пісьменьніца».

Другая такая сіла — гэта лёгкая цэнзура нашых сёньняшніх уяўленьняў. Гэты мэханізм найлягчэй убачыць па асьвятленьні падзеяў у замежжы, сьвятля зь якіх брытанская прэса, нібы па негаласнай дамоўленасьці, рэгулярна замоўчвае.

Калі я працавала журналісткай, пісала пра становішча аўганскіх уцекачоў, я мела шмат непрыемнага досведу ней-

сьвядомленай цэнзуры. Калі тое, што я пісала пра змагароў-маджахедаў, супярэчыла нашаму ўяўленьню пра іх як пра жорсткіх і крываваў фанатыкаў, мой тэкст рэзалі.

І не таму, што рэдактар казаў, што не зьбіраецца друкаваць таго, з чым ён ня згодны, але выключна таму, што нам бракавала месца ў нумары і нешта трэ было скараціць.

Мы ня ведаем сваіх забабонаў. Добра, калі сябар, узгадаваны ў іншай культуры, парушэцца паказаць нам на іх.

Нашымі чаканьнямі кіруе ўнутранае адчуваньне праўды. Чытаючы пра жыцьцё сур'эзнага непублічнага чалавека — чыноўніка, мэра, бізнэсоўца — чакаеш, што ў тэксце будзе 90 працэнтаў праўды. У тэксце пра чалавека, заангажаванага ў нейкі скандал — праўды будзе ня болей за 10 працэнтаў.

Што датычыць пісьменьнікаў, тут у гульні ўключаюцца іншыя чыньнікі, не ў апошнюю чаргу таму, што ў нас кожны або пісьменьнік ужо, або плянуе пісьменьнікам стаць, або хоча, каб пісьменьнікі былі. Пісьменьнік — гэта прэстыжна. А тут яшчэ новыя прэміі растуць як грыбы, і ўся ўвага скіраваная на ляўрэатаў.

А тут яшчэ ўсё часцей выдаўцы ад пісьменьнікаў чакаюць, каб тыя свае кнігі прадавалі. А гэта змушае пісьменьніка — прыватнага і самотнага — ператварацца у сваю процілегласьць — Публічную Асобу. Але гэта ўжо тэма для іншага, яшчэ не напісанага артыкулу «Пра вашу працу ў камэрцыйным адзеле ўласнага выдаўца».

Пераклала Наталка Харытанюк паводле «British Journalism Review»

Часопіс pARTisan

Альманах сучаснае беларускае культуры

Альманах можна набыць:

- у галерэі «Падземка» (праспэкт Незалежнасьці, 43);
- на кніжным кірмашы (вуліца Янкі Купалы, 27, павільён Б);
- у шапіку CD-DVD у пераходзе на плошчы Перамогі;
- у часопісным шапіку ў Палацы мастацтваў;
- у кніжным шапіку ў галоўным будынку Акадэміі навук;
- праз інтэрнэт: www.knihi.net

шукайце ў кнігарнях і ў незалежных распаўсюднікаў

«Яйкаквадраты ад гэтага не прайграюць»

16 кастрычніка скончыўся зацяжны судовы працэс паэта Алеся Разанава і мастака Віктара Маркаўца супраць апаратыра мабільнай сувязі СТАА «Мабільныя ТэлеСыстэмы». Творцы спрабавалі адстаяць у судзе аўтарскія правы.

Справа ў тым, што ад мінулага году МТС у сваёй рэкламе выкарыстоўвае ляпідарны графічны вобраз — белае яйка ў чырвоным квадраце і чырвоная яйка ў белым квадраце. Новы брэнд кампаніі МТС з’явіўся ў траўні 2006 г. Распрацавала яго брытанская брэндывага агенцыя Wolff Olins. Разанаў з Маркаўцом сьцьвярджалі, што гэты вобраз яшчэ ў 1992 г. прыдумалі яны і далі назву «яйкаквадраты». Упершыню яны выставілі іх на выставе ў Лёндане ў 1992 г.

Спадары Маркавец і Разанаў настойвалі, каб кампанія МТС папрасіла прабачоныя на старонках газэтаў за выкарыстаньне іх інтэлектуальнай уласнасьці, а таксама кампэнсавала па 620 тысячаў рублёў кожнаму з твораў. У сваю чаргу апаратыра мабільнай сувязі прадставіў суду доказы таго, што яны карыстаюцца выявай абсалютна законна, бо маюць на гэта дазвол ад расейскага ЗАТ «Сыстэмы

тэлекамунацыяў, інфарматыкі і сувязі», якое зарэгістравала гэты таварны знак яшчэ ў 2004 г.

Працэс доўжыўся ад 27 жніўня. Толькі праз два месяцы судзьдзя Вярхоўнага суду Коршун вынес канчатковы вырак. Суд цалкам адхіліў пазоў А.Разанава і В.Маркаўца да кампаніі МТС. Судзьдзя палічыў недастатковымі довады пазоўнікаў, што кампанія ўжывае менавіта іх твор, хоць троху і ў пераробленым выглядзе. Таксама былі прадстаўлены доказы таго, што падобныя графічныя выявы ўжываліся яшчэ да 1992 г., у тым ліку ў творах Казімера Малевіча.

Рапэньне Вярхоўнага суду канчатковае і абскарджваньню не падлягае.

Паэт Алесь Разанаў адразу па вынясенні рапэньня сказаў, што не чакаў іншага выраку:

«Мы падалі паперы ў цэнтар інтэлектуальнай уласнасьці і там яе будуць разглядаць. Якое б ні было рапэньне суду, яйкаквадраты ад гэтага не прайграюць, бо яны ўжо сталі зьывай мастацтва, гісторыі. З намі суд можа паспрачацца, але зь яйкаквадратамі — не. Нам важным быў не канчатковы вынік, а сама зьыва суду, сама

Андрэй Пянкевіч

Алесь Разанаў (справа) і Віктар Маркавец да канца змагаліся за свае аўтарскія правы.

зьява разборак, змаганьня, што падключылася прэса, што гэта агучваецца».

Зьміцер Панкавец

СЬЦІСЛА

Выйшаў першы вугорска-беларускі слоўнік

Ён быў выдадзены пры падтрымцы пасольства Беларусі ў Будапэшце. Вугорска-беларускія сувязі маюць даўні характар. У XIV ст. Берасьцейшчына пэўны час належала да Вугорскага каралеўства, а вугорац-кароль Рэчы Паспалітай Сьцяпан Батура застаўся ў гісторыі краіны як вызваліцель Полацку ад войскаў Івана Жалівага.

Календара «Родны край» больш ня будзе

«Нерэнтабэльна», — кажа галоўны рэдактар выдавецтва «Беларусь» Якаў Алясейчык, календар кепска прадаецца: у 2006 г. прадалі толькі 5500 асобнікаў... з 7000 накладу. У кнігарні «Акадэміка» не

пагаджаюцца: попыт на беларускія календары высокі, абы яны ў час выходзілі.

Каляндар на штодзень

«Беларускі каляндар-даведнік на кожны дзень» выйшаў у Вільні ў выдавецтве «Guda». Яго ўклаў гарадзенскі журналіст Уладзімер Хільмановіч. Згадваюцца найважнейшыя даты беларускай гісторыі. На кожны дзень прыходзіцца ад трох да дзясятка падзеяў. Шукайце ў незалежных распаўсюднікаў, напр. на www.knihi.net.

Новы «Куфэрак»

12-ы нумар альманаху «Куфэрак Віленшчыны», што выдаецца ў Маладэчне крязнаўцам Міхасём Казлоўскім, прысьвечаны асабе заходнебеларускага палітыка 20—30-х Сымона

Рак-Міхайлоўскага. На гэтую тэму — артыкул гісторыка Алеся Пашкевіча, а таксама «Турэмны дзеньнік» самога дзеяча. У «Куфэрку» друкуецца і ліставаньне М.Казлоўскага з Ларысай Геніюш, працяг успамінаў Франца Сьвіта пра мястэчка Крывічы на Мядзельшчыне.

«Коласаўцы» шукаюць мачо

У 82-м тэатральным сэзоне тэатар імя Якуба Коласа пакажа прэм’еры. Гэта «Залёты» — сьмяхотная штука на дзьве дзеі, паводле Дуніна-Марцінкевіча; «Дацкая гісторыя» паводле Андэрэзна, якую аднавіў мастацкі кіраўнік тэатру Віталь Баркоўскі; «Загубленая душа» Яна Баршчэўскага. Праўда, у праектах ня толькі клясыка, але і «злова дня» паводле твораў Мікалая Чаргінца.

У Коласаўскі прыйшлі пяць новых актораў, былых школьнікаў. Усе хлопцы. Шкада, толькі, што ня мачо. Тэатру бракуе высокіх хлопцаў, якім можна было б даверыць «клясычныя» мужчынскія вобразы.

Купала-рэп

Гарадзенскі драмтэатар адкрыў сэзон прэм’ерным паказам «Прымакоў». Паставіў Купалаву камэдыю менскі рэжысэр Аляксандар Гарцуеў. У музычным афармленьні выкарыстаныя элементы рэпу, а замест сялянскага стала на сцэне фігура столік на колах. Так рэжысэр хапее надаць пастаноўцы прыкметы пазачасавасьці. Спрэчна, ці ўдалося: незалежнае інтэрнэт-выданьне «Твой стыль» крытычна адгукнулася на пастаноўку.

МБ; СП

ТАЦЯНА БАРЫСІК

Рукі прэч ад нашай хаты

***

*Што за народ такі — вядома, землякі.
(словы зь песьні ў выкананьні А. Ярмаленкі)*

Звычайна землякоў яднае вакзал у стылі «Маўзалеі».
Паўпляшкі крамнае гарэлкі, размовы — хто жыве спраўней.
Да вёскі бітая гравійка, вянкi, жалобныя сталы...
Бацькі, што ладзілі міжсобку ды цераз вуліцу жылі,
На Тройцу ўжо кірмаш ня справяць,
Не пачастуюць, як тады —
Паўсюль крапіўныя гароды ды палыновыя сады.
Эх, дахі на чатыры скаты! Як хутка родны край здзічэў!
Маю хаціну рабавалі — зямляк цішком праз плот глядзеў.

***

*Сёньня ў нашай хаце сьвята, калі ласка ў нашу хату!
(словы зь песьні ў выкананьні А. Ярмаленкі)*

Бацька з раніцы сьпявае, пляскае ў далоні брат,
На агеньчыку булькоча самагонны апарат!
Мы чакалі гэта сьвята доўгіх, цяжкіх дзесяць дзён,
А цяпер з жытнёвай бражкі робім моцны самагон.
Спамінаем час ранейшы, калі ўсё ішло ў расход:
Карамелькі і павідла, сахарын і штучны мёд.
І плыве салодкі водар аж за самы небакрай.
Ты, сусед, ня стой на ганку ды дарэмна не чакай.
Каля вокнаў не цягайся ды на шыбы не глядзі —
Нам самім капаць картоплю, мы табе не прададзім!
Сёньня ў нашай хаце сьвята — рукі прэч ад нашай хаты!

***

Шыя мая брудна, бо даўно ня мыта.
Ножанька зламана, ручанька пабіта
Хату абабралі, выламалі дзьверы.
Грошай ні капейкі, вошай да халеры.
Тэлевізар ляснуў, лісапед прапілі.
Лазьня дагарае, мабыць, падпалілі.
Ўсе няшчасьці сьвету ўсьлед бягуць за мною.
Дочка-малалетка нагуляла двойню.
Сына майго зьвезьлі некуды далёка,
Кажуць, адбывае тэрмін у Глыбокім.
Жонка другі месяц лечыцца ў бальніцы.
Няма чаго есьці — зубы на паліцу.
Няма чаго выпіць, а на сэрцы сьвята —
У майго суседа здохлі кураняты!

***

Я глядзеў з аптымізмам наперад,
Бо хацеў інваліднасьць зрабіць.
Каб пускалі ў пярэднія дзьверы,
За сьвятло каб палову плаціць.

А яны напісалі ў паперы,
Што мяне шчэ калом не заб'еш,
Абсьмяялі: ня стукае ў скроні,
Як запlechнік лісічак нясе!

Сівы доктар-нэўрапатоляг мне сказаў,
Калі скончыўся МРЭК:
— Не туды ты лісічкі прыносіў
І парэчкі цягаў, чалавек.

Чым я Бога ўгнавіў, адкажыце?
Чым спалохаў удачы прывід?
Вольжын Грышка п'янога ды невук,
А паглянь — другі год інвалід!

Круцяць пальцам ля скроні суседзі,
Надакучыла долю клясьці,
Хутка семсят, а групы ня далі —
Ні храна не дабіўся ў жыцьці.

Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Як любіць малую радзіму

«Выводзіць Бярозаўскі камбінат з крызысу намерваецца вядомая беларуская кампанія «Трайпл». Яе кіраўнік Юры Чыж пацвердзіў сваю гатоўнасць інвэставаць у вытворчасць дзясяткі мільярдаў рублёў. Ён, дарэчы, родам з Бярозы. Паводле Аляксандра Лукашэнкі, зь яго мусяць браць прыклад іншыя відныя бізнэсоўцы. У кожнага зь іх ёсць свая малая радзіма. І будзе правільна, калі яны інвэстуюць у яе частку заробленых грошай».

«Советская Белоруссия».

Ідзя, што з чыну Юрыя Чыжа «мусяць браць прыклад іншыя выбітныя бізнэсоўцы», безумоўна, геніяльная. Дзяржаве застаецца толькі паставіць службу праяўленьня любові бізнэсмэнаў да малой радзімы. З захапленнем уявіў сабе працу тэлефоннай даведкі гэткай афіцыйнай установы.

Даведка: Дэпартамент любові да малой радзімы. Вас слухаюць.

Суразмоўца: Алё, алё... гэта даведка? На лініі Малыя Рыгоравічы. Праблема такая: у нашым мястэчку нейкі гамон: нараджаюцца мянты, беспрацоўныя, алькаголікі. І ніводнага віднага бізнэсмэна. Алё, алё, вы чуеце? А інвэстыцый жа хочацца! А мы тут чулі пра дзіўны шклоўскі фэномэн. Як тая сьвінаматка, край рэгулярна дае прыплод відных бізнэсмэнаў. Хочам даведацца, у чым сакрэт?

Даведка: Чытайце папулярную брашуру, якую выдаў аддзел ідэалёгіі пры адміністрацыі прэзыдэнта: «Шклоўшчына — паранармальнае зона. Магнітныя буры на Марсе, і рост колькасці відных шклоўскіх бізнэсмэнаў».

Суразмоўца: Пачакайце... Можна, тут нейкая спецыяльная вятра патрэбная,

або перад сэксам агуркоў іхных славурых пажра...

Даведка (кідаючы слухаўку): Задалбалі з тым Шкловам. Ён жа ясна гаворыцца: невядомы навуцы фэномэн.

Званок.

Суразмоўца: Гэта Марыя Мікіцічна, зь Бярозаўскага камбінату. З даручэньня ўсяго прэсу хацела б даведацца пра стан на сусветных біржах. Бабкі кажучь, што ідзе эканамічная стагнацыя. Гэта ж дакладна паўплывае на «Трайпл», які нас «любіць». Тады і нашаму камбінату гамон. Мы на вушак. Што там з Доў Джонсанам?

Даведка: Запісвайце, Марыя Мікіцічна. Значыць, NASDAQ плюс 1,12, DAX мінус 32, FTSE 100 — таксама ў дупе. Мінус 74,60.

Суразмоўца: Баццохна! Дык што рабіць?

Даведка: Пачакаем рэакцыі Фэдэральнай рэзервавай сыстэмы. Яны абяцалі перагледзець стаўку рэфінансаваньня. У любым выпадку ведайце, што дзяржава зрабіла для вас усё, што змагла: знайшла прадпрымальніка, які любіць вашае прадпрыемства як частку малой радзімы. За яго праблемы адказнасці

не нясем.

Кладзе слухаўку.

Званок.

Даведка: Дэпартамент любові да малой радзімы.

Суразмоўца: Алё, я бізнэсмэн, аднак ня ведаю, ці падпадаю пад катэгорыю «відныя бізнэсмэны», якія павінны зрабіць гэтак жа, як і Чыж...

Даведка: Вы сябе ў лостэрку бачыце?

Суразмоўца: Ну?

Даведка: Значыць — відны. Згодна з Законам пра любоў да малой радзімы, кожны «відны» мусіць інвэставаць у малую радзіму частку заробленых грошай. Якая ў вас малая радзіма?

Першы: Кабыльнікі. Гэта на Нарачы.

Даведка: Ага. Аднак перад тым, як праявіць любоў да малой радзімы, трэба аддаць належнае сярэдняй. Таму вам трэба спачатку ў Дэпартамент любові да сярэдняй радзімы. У сэнсе, інвэставаць нешта ў Менскую вобласць.

Суразмоўца: А калі я пражыў частку дзяцінства ў Віцебскай? Што мне цяпер рабіць?

Даведка: Ёсць аддзел палігамнай любові да сярэдняй радзімы. Там вам распавядуць, як інвэставаць туды і сюды. Кабінэт 34. Працуе з 9.00. Абед з 13.00 да 14.00.

Кладзе слухаўку.

Званок.

Даведка: Дэпартамент любові да малой радзімы. Вас слухаюць.

Суразмоўца: Алё. Гэта Новыя Дарогі. У нас нейкі гамон: нараджаюцца мянты, беспрацоўныя, алькаголікі... І ніводнага віднага бізнэсмэна. А мы тут чулі пра дзіўны шклоўскі...

Лукашэнку запрашаюць у Оксфард

Дыскусійнае таварыства Оксфардзкага ўнівэрсытэту мае намер запрасіць Аляксандра Лукашэнку выступіць на форуме аб свабодзе слова, які адбудзецца ў канцы лістапада. Пра гэта заявіў у інтэрвію брытанскай газэце «The Guardian» кіраўнік Оксфардзкага дыскусійнага таварыства Люк Трыл. Праўда, кампанія Лукашэнку падбіраецца ніякавата: ён мае выступіць перад студэнтамі ўнівэрсытэту пасля Дэвіда Ірвінга, гісторыка,

які адмаўляе Галакост, і лідэра ўльтранацыяналістчнай, не рэпрэзэнтаванай у парламэнце Нацыянальнай партыі Брытаніі Ніка Грыфіна.

«Дыскусійнае таварыства вядомае сваёй прыхільнасцю да свабоды слова, і хоць я думаю, што гэтыя людзі выказваюць жудасныя і агідныя погляды, я пэўны, што оксфардзкія студэнты досыць разумныя, каб кінучь ім выклік і падняць на сьмех», — адказаў Трыл.

Оксфардзкае дыскусійнае

таварыства мае старадаўнія традыцыі. Яго публічныя дыскусіі збіраюць сотні студэнтаў. Паўдзельнічаць у дэбатах, якія маюць свае строгія правілы, прыхажджаюць палітыкі, бізнэсоўцы, інтэлектуалы. Выпрацаваны спецыяльны кодэкс дэбатаў. Дзякуючы ім, студэнты выпрацоўваюць талент публічнае дыскусіі. Па выніках дыскусіі публіка галасуе за адзін ці другі бок, выходячы празь левыя ці правыя дзверы.

Застаецца пытаньне, ці А.Лукашэнка прыме прапанову

Оксфарду, ці не збаіцца спрэчкі на роўных. У Беларусі любяць публічныя дыскусіі згорнутыя. Нават перад прэзыдэнцкімі выбарамі А. Лукашэнка ні разу не наважыўся на дэбаты з сваімі праціўнікамі.

Калі ж А. Лукашэнка прыме прапанову, то ня факт, што Брытанія выдасць яму візу. Оксфард яшчэ не даслаў афіцыйнага запрашэння, а Форын Офіс ужо папярэдзіў пра сваё нежаданьне ўпуськаць у краіну кіраўніка, якога лічаць зьлонамераным.

Мікола Бугай

«Жодзінцы»

З чаго пачынаецца Жодзіна?
Дальбог, не з машыны «БелАЗ»!..

— пад гэтымі словамі Андрэя Хадановіча напэўна падпішацца кожны з удзельнікаў выставы, якая адчынілася ў Жодзінскай гарадзкой бібліятэцы.

У Жодзінскай гарадзкой бібліятэцы адкрылася выстава «Жодзінцы», на якой прадстаўленыя жывапісныя, графічныя і літаратурныя творы. Кардынатар выставы, пісьменьнік і выдавец Уладзімер Сіўчыкаў кажа: «Жодзіну ня сорок чатыры гады, як лічаць асобныя чыноўнікі, бо вядуць адлік ад 1963 г., калі гарадзкі пасёлак атрымаў статус гораду абласнога падпарадкаваньня. Насамрэч у наступным годзе гораду споўніцца 365 гадоў — першая згадка пра Жодзіна знойдзена ў «Інвэнтары Смалявіцкім» за 1643 г. Там ёсьць запіс, дзе Жодзіна ўспамінаецца пад назвай Багуслаў Поля: Багуслаў Радзівіл, уладальнік Смалявічаў, загадаў выдзеліць на ўскраіну Смалявічаў 400 пляцаў пад новае паселішча... Наш праект руйнуе яшчэ адзін стэрэатып — Жодзіна ня толькі індустрыяльны, але і культурніцкі цэнтар краіны. А ідэя выставы, лічу, арганічная і плённая. Бо ў Жодзіне канцэнтрацыя мастакоў на душу насельніцтва вельмі высо-

кая. Да таго ж, я настаяў, што гэта будзе ня толькі мастацкая выстава, — там мусяць прысутнічаць і творы прыгожага пісьменства.»

Звароты арганізатараў выставы да гарадзкіх уладаў і кіраўніцтва аўтазаводу засталіся без адказу, і тое, што выстава адбылася — вынік самаарганізацыі прыватных асобаў. «У выставу ўкладзеныя прыватныя сродкі, — гаворыць спадар Сіўчыкаў, — але мы ўпэўненыя, што знойдуцца яшчэ мэцэнаты, якія дапамогуць нам зрэалізаваць наш праект да канца. У плянах — выданьне літаратурна-мастацкага альбому і паказ выставы ў іншых гарадах Беларусі: Полацку (з 23 лістапада, у гарадзкой карціннай галерэі), у Наваполацку, Лагойску, Менску, і, магчыма, у Заслаўі. Выстаўленыя карціны можна набыць.»

Адным з найбольш яркіх экспанатаў выставы стаў партрэт заснавальніка гораду, Багуслава Радзівіла, аўтарства Алеся Марачкіна. «Мы ўсе ёсьць спадчынікі вялікай гісторыі, — гаворыць спадар Марачкін, — у нечым авантурнай. Авантурыстам, фігурай неадзначанай быў і Багуслаў Радзівіл. Ну ўявіце: у Брытаніі выклікаў на дуэль прынца і забіў яго, нейкі час правёў у Бастыліі, кантактаваў практычна з усімі тагачаснымі эўрапейскімі каралямі і імператарамі... І ўсё жьціццё адстойваў інтарэсы і ідэі Вялікага Княства Літоўскага, імкнуўся не дапусьціць яго ўпадку ў параўнаньні з Каронай...»

На адкрыцьцё экспазыцыі, крыху нечакана для арганізатараў, сабралася каля 150 чалавек. Музы-ка, цікавыя выступы мастакоў ды літаратараў, ціка-

выя экспанаты — вечар прайшоў з посьпехам. Многія з удзельнікаў выставы хацелі б падарыць свае творы гораду, заклаўшы такім чынам аснову калекцыі гарадзкой галерэі, якой пакуль у горадзе не існуе.

Наталка Бабіна

ВЫСТАВЫ

Гістарычны касцюм

У Нацыянальным гістарычным музэі (вул.Маркса, 12) да 12 сьнежня працуе выстава «Гістарычны касцюм XVI — XIX ст.». На выставе дэманструюцца рэканструкцыі жаночых і мужчынскіх строяў розных краінаў сьвету: Францыі, Англіі, Італіі, Гішпаніі, Расеі.

«Сучаснае швэдзкае ювэлірнае мастацтва: пашыраная калекцыя» ў Віцебску

У Віцебскім абласным краязнаўчым музэі (вул.Леніна, 36) з 25 кастрычніка да 26 лістапада працуе выстава «Сучаснае швэдзкае ювэлірнае мастацтва: пашыраная калекцыя». У рамках выставы ў Віцебску, сумесна з Цэнтрам сучаснага мас-

тацтва (г. Віцебск) 24 кастрычніка а 16.00, у музычнай гасьцёўні (вул. Фрунзэ, 11), адбудзецца сэміна-р-прэзэнтацыя сучаснага швэдзкага ды-зайну.

Экспанаты выставы — вынік працы пяцінаці мастакоў. Частка экспанатаў зробленая са срэбра, але, акрамя агульнапрынятых матэрыялаў, выкарыстоўваецца таксама дрэва, папера, плятмаса ды сылікон.

КАНЦЭРТЫ

Квартэт К.Чурлёниса

У вялікай залі філярмоніі 25 кастрычніка — выступ квартэту К.Чурлёниса (Літва). Пачатак а 19-й.

Nazareth

22 кастрычніка ў Лядовым Палацы — канцэрт гурту «Nazareth». Пачатак а 19-й. Квіткі: 40000 — 125000 руб. Т.: 226-50-44, 501-97-75, 322-69-42

Эдвард Грыг. «Жыцьцё. Музыка. Лёс»

20 кастрычніка ў Малой залі імя Р.Шырмы (п.Незалежнасьці, 50) — канцэрт, прымеркаваны да 10-годзьдзя з дня сьмерці Эдварда Грыга «Жыцьцё. Музыка. Лёс». Пачатак а 19-й.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

19 (пт), 20 (сб) — «Чорная панна Нясвіжкі».
21 (ндз) — «КІМ».
22 (пн) — «Дзіўная місэ Сьвідж».
24 (ср) — «Вечар».
25 (чц), 26 (пт) — «Сны аб Беларусі».
27 (сб) — «Чыцькаў».
ранішнія спэтаклі
21 (ндз) — «Афрыка».
малая сцэна
21 (ндз) — «Беларусь у фантастычных апавяданьнях».
24 (ср) — «Востраў Сахалін».
28 (ндз) — «Балюда пра каханьне».

Тэатар беларускай драматургіі

19 (пт) — «П'ёмонці звер».
20 (сб) — «Палёты з анёлам».
21 (ндз) — «Кабала сьвятошаў (Мальер)».
23 (аўт) — «Адвечная песьня».
24 (ср) — «Адэль».
25 (чц) — «Белы анёл з чорнымі крыламі».
26 (пт) — «Іванаў».
27 (сб) — «Казачкі з кучэрэчку».
27 (сб) — «Сёстры Псыхеі».
28 (ндз) — «Войк-мараплавец».
28 (ндз) — «Ганна ў тропіках».

Тэатар лялек

21 (ндз) — «Пясочны замак».

кампанія Маладзці БНФ у афармлеьні музэяў

Кліп-марафон

218 кастрычніка
17-00

ZigZag / Гарадзкія / Аік /
Новае неба / Zet / PLAN /
Палац / Nevo Dubel / NRM /
IQ48 / Народны альбом / Харлі /
Крамбамбуля / Zisch / J-Mozz /
Партызанская школа / Бонда / :В:И:

Рарытэтнае і самае новае відэа Беларускамоўных музыкаў

сядзіба партыі БНФ (Машэрава, 8)

На імпрэзе будуць прадэманстраваны больш за 30 музычных відэа, зробленыя ў пэрыяд ад 1991 да 2007 г. У першы дзень будуць паказаны найноўшыя й рарытэтныя запісы, у другі дзень адбудзецца конкурсная частка. У «Кліп-марафоне» возьмуць удзел «N.R.M.», «Крамбамбуля», «Стары Ольса», «Zet», «Нэўра Дзюбель», «Крок», «:В: N:», «PLAN», «IQ48», «Палац», «Зьніч», «Бонда» і многія іншыя.

19 КАСТРЫЧНІКА 19:00 КЗ МІНСК (МАЛАЯ ЗАЛА)

Зьміцер & WZ-orkiestra Вайцюшкевіч

ІМПРЭЗА

Новая кніга Шыбекі

24 кастрычніка а 16-й гадзіне ў нацыянальным музэі гісторыі культуры Беларусі (вул. К.Маркса, 12) адбудзецца прэзэнтацыя кнігі прафэсара Захара Шыбекі «Мінск сто гадоў таму» (Менск: «Беларусь», 2007). Аўтар хацеў бы, каб гэтая прэзэнтацыя стала інтэлектуальным святам для аматараў гісторыі Беларусі.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

ФУТБОЛ

У Кіеве — «Манчэстар Юнайтэд»

23 кастрычніка ў Кіеве на стадыёне «Алімпійскі» пройдзе матч групавога турніру Лігі чэмпіёнаў «Дынама-Кіеў» — «Манчэстар Юнайтэд». Пачатак у 21:45. Трапіць у Кіеў можна зь Менску цягніком (Менск—Кіеў, штодня, адпраўленьне зь Менск Пас. 20.50, у Кіеве ў 8.56).

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

«12»

Каскад падробак ад Мікіты Міхалкова.

12

Расея, 2007, каляровы, 153 хв.

Рэжысэр: Мікіта Міхалкоў

Жанр: Драма

Прызы: Намінацыя на «Залатога льва» Вэнэцыянскага кінафэсту, Адмысловы прыз МКФ у Вэнэцыі за акторскі склад

Адзнака: 4,5 (з 10)

12 прысяжных вырашаюць лёс чачэнскага хлопца, абвінавачанага ў забойстве прыёмнага бацькі, расейскага афіцэра. Справа здаецца яснай, але ў аднаго з прысяжных ёсць сумневы...

Сам Міхалкоў выступае ў карціне рэжысэрам, сцэнарыстам і акторм. Ягоны герой з даўгімі бэльмі валасамі — старшыня прысяжных — усё загадзя ведае, усё разумее, усіх выслухоўвае, але да часу маўчыць...

Фабула клясычнай карціны Сідні Люмета «12 разьёшаных мужчынаў» перароблена Міхалковым на расейскі капыл. На экране кіно «найвышэйшай пад-

робкі».

Гэта падробка *фэстывальная* бо чачэнская тэма й зварот да клясыкі гарантуюць зацікаўленасьць міжнароднае публікі.

Гэта падробка пад *жанравае кіно*, бо судовая драма вяжэ-нудная, наўмысна-зцягнутая, як задушлівая спартовая зала, дзе сабралі прысяжных.

Гэта падробка... пад *Міхалкова*.

Пацешныя дэталі, кшталту знойдзенага агромністага станіка школьніцы, закратаванага піяніна й цьркавога нумару з адсутнім какаінам — адсылаюць да ранніх стужак рэжысэра. Але атракцыйны не трагікамічна-мудрыя, а «з ідэяй» — на службе тыпажоў, што мусяць сымбалізаваць сёньняшнюю Расею.

Таксіст, які «ненавідзіць чурак» (Сяргей Гармаш), інтэлігент — былы алькаголік (Сяргей Макавецкі), стары габрэй (Валянцін Гафт), хірург-каўказец (Сяргей Газараў), закаханы далакоп-хабарнік (Аляксей Гарбуноў).

У кожнага (акрамя карыкатурнага «дэмакрата») — свае сольныя выступы, кожны ўзгадвае сваё, выкладае душу — крычыць пра набалелае. Але гэныя крыкі зьнітаваныя пустатой. Фільм — *імітацыя «духоўнасьці»*, замест асабістай адказнасьці прапануецца канфармізм, замаскаваны пад «саборнасьць». Чалавека ламаюць праз калена — дзеля аднадушнага рэфэрэндуму. Праўда ня мае значэньня. Людзкія высілкі нічога ня вартыя.

Безнадзейна кардонны герой Міхалкова канчаткова касуе мастацкі статус карціны.

Андрэй Расінскі

3 лістапада

Лявон Вольскі
Кася Камоцкая
Палац
Indiga
А.Памідораў

у канцэрце
памяці

Анатоля Сыса

сабраныя сродкі
будуць ахвяраваныя
на помнік Паэту

Менск
Касьцёл
сьв. Сымона і Алёны

Пачатак у 18.00

Даведкі па т. 649-08-88, 687-20-93.

КАЛІ Б...

...нехта паверыў ягоним
словам аб тым, што
Калінінград — беларуская
зямля.

— Пардон, я ёсць прыехаць з Амэрыка.
Можна мяняць даляры на акупацыйныя
зайчыкі?

МАЛЮНАК ІТЭЖСТ ЛЕЛІКА УШКІНА

Нобэль за старую добрую літаратуру

87-гадовая

Дорыс Лесінг
захаплялася камунізмам,
фэмінізмам, пасья
суфізмам, была
пэрсонай нон грата ў
краінах апартэіду, але
перадусім яна заўжды
заставалася
пісьменьніцай і ня можа
жыць безь пісаньня.
Падрабязная творчая
біяграфія Нобэлеўскай
ляўрэаткі гэтага году.
Старонка 24.

Дорыс Лесінг. Насамрэч
добрых журналістаў
зусім мала.
Старонка 26.

«Нашу Ніву»

пытайцеся на сядзібе ТБМ кожны
будні дзень ад 17.00 да 19.00.

ПРИВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ПАКОЙ

Студэнтка, бяз шкодных звычак здыме пакой
да 60 у/а, чысьцінна і своєчасовую аплату гаран-
тую. Т.: (029)275-39-58

ШЧАНЮК

Прадам шчанюка лябратора (белай
масьці), Кабель, 4 месяца. Т.: 8 (01777) 79-
14-24

КНИГІ

Набуду кніжку Пазьняка «Глэрыя Патрыя». Т.: 706-70-84

Прапаную кнігі: «Архівы БНР» у 2 кнігах, В.Быкаў «Доўгая дарога дадому», Геніюш «Сповідзь», «Беларускі кнігазбор»: Чачот, Багдановіч, Жылка, Ластоўскі, «Летапісі і хронікі», Каліноўскі, Баршчэўскі ды іншае, багаты выбар. Т.: 753-70-05

Кнігаабмен: прапаную «In Вільня veritas», Ч.Мілаш «Скуты розум», Нэсьбіт «Кансэрватызм», «Фрагмэнты» № 7-9, «Партызан» № 4-6, сэрыя «Адкрытае грамадства», Статут ВКЛ 1588 (фаліянт). Дашлю сьліс прапановаў. Т.: 753-91-96, alesknigi@mail.ru

Шукаю: «Фрагмэнты» № 1-6, «Партызан» № 1-3, гісторыя, этнаграфія, сэрыя «Беларускі кнігазбор», Беларуская энцыклапедыя, т. 1-9, Энцыклапедыя гісторыі Беларусі, т. 1-6. Т.: 753-91-96, alesknigi@mail.ru

ВИТАНЫІ

Юрыю Хашчавцаку — 60 гадоў! Зычу доўгіх а доўгіх гадоў жыцця, нягаснага гумару і яшчэ шмат добрых карцінаў! Андрэй Расінскі

ФАРСІ

Урокі фарсі. Весела і надоўга. Фацене. 798-03-42

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖЖЫ

Зьміцер Касьпяровіч запрашае ў падарожжа 28кастрычніка (нядзеля) па маршруце: Менск — Беніца — Баруны — Гальшаны — Вішнева — Дзясятнікі — Валожын — Менск. Т.: (017) 292-54-58; GSM 622-57-20; 509-12-16; 110-19-28

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

І гэтак будуць людзі выяжджаць ў чужыну, покуль не пераменяцца нашы парадкі, покуль кожны чалавек ня будзе мець можнасьці жыць па-людску ў сваёй старонцы і знайсці ў ёй працу і кавалак хлеба.

«Наша Ніва». №31.1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі
шэф-рэдактар
галоўны рэдактар
мастацкі рэдактар
заснавальнік

Наста Бахшанская
Андрэй Дынько
Андрэй Скурко
Сяргей Харэўскі
Мясцовы фонд выданьня
газэты «Наша ніва»
Прыватнае прадпрыемства
«Суродзічы»

выдавец

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасьлілка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за зьмест рэклясных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыярытэцкага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друку 23.00 17.10.2007.

Замова № 5697.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць
«Нашу Ніву», проста падпішыце дамову.
Дэталі — старонка 17.